



Departement Social Work
Afstudeerrichting maatschappelijk werk

Taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking van IN-Zetje
Meertalige kinderen: een lust of een last?

Door Sinem Ciftci

Bachelorproef aangeboden tot het bekomen
van het bachelor diploma sociaal werk
(maatschappelijk assistent)

Hasselt
Academiejaar 2015-2016



**Departement Social Work
Afstudeerrichting maatschappelijk werk**

**Taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking van IN-Zetje
Meertalige kinderen: een lust of een last?**

Door Sinem Ciftci

**Bachelorproef aangeboden tot het bekomen
van het bachelor diploma sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2015-2016**

Woord vooraf

Een bachelorproef maken is geen eenvoudige opgave. Dit vereist een grondige voorbereiding, creativiteit en een diepgaand onderzoek. Gelukkig kon ik rekenen op de bereidwilligheid van heel wat mensen. Zonder hun hulp en steun zou het niet mogelijk geweest zijn om deze bachelorproef tot stand te brengen. Bij deze zou ik de mensen willen bedanken die mij gedurende de voorbije 14 weken gesteund hebben.

Allereerst zou ik vzw IN-Z, afdeling 'IN-Zetje' willen bedanken voor de kans die zij mij gegeven hebben om gedurende 14 weken stage te mogen lopen. Daarnaast wil ik mijn collega's bedanken voor hun steun en toeverlaat. Ze hebben mij gedurende de stageperiode de kans gegeven om te groeien en mijzelf te leren kennen als toekomstig maatschappelijk werker.

Bovendien wil ik ook mijn praktijklector Sarina Reekmans bedanken voor de begeleiding gedurende de afgelopen maanden. Zij heeft mij goed ondersteund en verder geholpen indien het nodig was.

Ook betuig ik mijn dank aan alle bereidwillige mensen die hebben meegewerkt aan mijn onderzoek. Dankzij hun goede medewerking ben ik tot nieuwe inzichten gekomen die noodzakelijk waren om deze bachelorproef tot een goed einde te brengen.

Tot slot wil ik mijn familie en vrienden bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun en volharding gedurende mijn stageperiode.

Abstract

Deze bachelorproef handelt over een onderzoek naar de ervaring van taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking van IN-Zetje. Er wordt informatie aangeboden over de verschillende aspecten van meertaligheid, de taalachterstand, het spelend bewegen en taal stimuleren...

Om een antwoord te formuleren op de onderzoeksvragen, werd er geopteerd voor een kwalitatief onderzoek aan de hand van focusgroepen. De doelgroep van mijn onderzoek vormden ouders die deelnamen aan de voorschoolse werking. Dat waren voornamelijk mensen die behoren tot de kansengroepen. Er werd bij deze ouders als centrale onderzoeksvraag gepeild naar de ervaringen met de taaldiversiteit.

Uit dit onderzoek kan er geconcludeerd worden dat de meerderheid van de ouders de taaldiversiteit positief ervaren. Ze ervaren het als een leerrijke ervaring waarbij er ook een stukje cultuur meegekregen wordt. De taaldiversiteit wordt dus niet zo zeer als een probleem beschouwd, maar eerder als een taalverrijking.

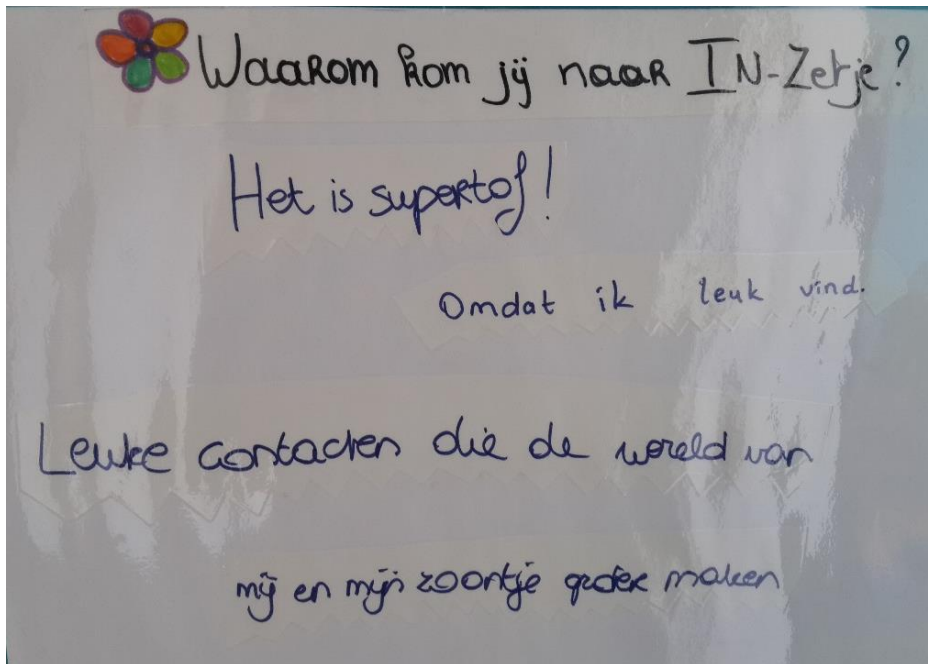
Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Abstract	5
Inhoudsopgave	6
Lijst met figuren	9
	9
Inleiding	6
1. Probleemstelling en onderzoeksvragen	7
2. Bespreking stageplaats	9
2.1 Inleiding	9
2.2 De organisatie vzw IN-Z	9
2.2.1 De lokale diensteneconomie	10
2.3 De missie en visie	10
2.4 Het werkingsgebied van vzw IN-Z	11
2.4.1 Poetshulp	11
2.4.2 Huishoudhulp	11
2.4.3 Seniorenoppas	11
2.4.4 Persoonlijke assistentie	11
2.4.5 Aanvullende woonzorg	11
2.4.6 Preventieve gezinsondersteuning	12
2.4.7 Brede school	12
2.5 IN-Zetje	13
2.5.1 Inleiding	13
2.5.2 Doelstelling IN-Zetje	14
2.5.3 Werkingen IN-Zetje	14
2.5.4 Het laagdrempelig karakter van IN-Zetje	15
2.5.5 Samenwerking met andere organisaties	15
3. Theoretisch kader	18
Inleiding	18
3.1 Het begrip “meertaligheid”	18
3.1.1 Simultane meertaligheid	18

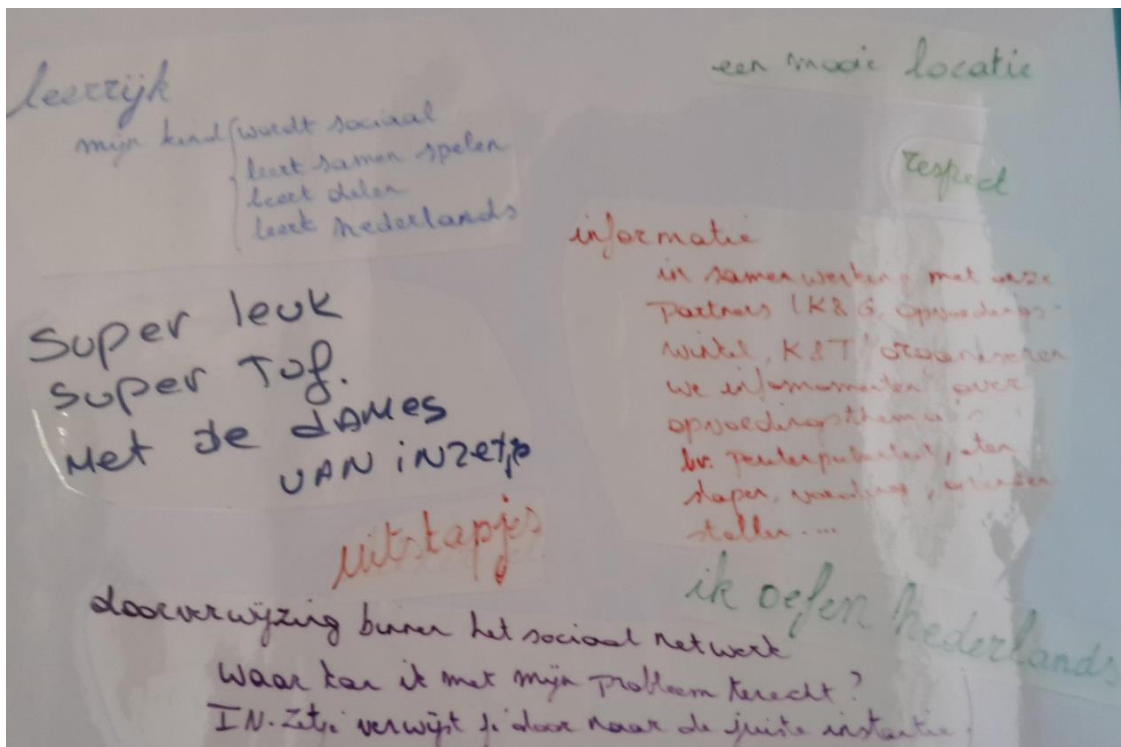
3.1.2	Successieve meertaligheid	19
3.2	Fasen in een meertalige taalontwikkeling	19
3.2.1	Stille of non-verbale periode	20
3.2.2	Formuletaal	20
3.2.3	Telegrafische zinnen	21
3.2.4	Eenvoudige zinnen	21
3.3	Taalachterstand	21
3.4	Het belang van taal	22
3.5	Betrokken partijen	23
3.5.1	Kinderopvang	23
3.5.2	School	24
3.5.3	Ouders	24
3.5.3.1	Een meertalige opvoeding	25
3.5.3.2	Ouderbetrokkenheid	26
3.6	Spelend bewegen en taal stimuleren	26
3.6.1	Meerwaarde van spelen	26
3.6.2	Spelend bewegen	26
3.6.2.1	Spelen	27
3.6.2.2	Bewegingsspel	28
3.7	Bewegend taal stimuleren	29
3.7.1	Taalstimulering via doe-activiteiten	29
	Besluit	30
4.	Praktijkgedeelte	32
	Inleiding	32
4.1	Onderzoeksmethode	32
4.1.1	Kwalitatief onderzoek	32
4.1.2	Motivering kwalitatief onderzoek	32
4.1.3	Populatie	33
4.1.4	Kwalitatieve steekproef	33
4.2	Dataverzameling	34

4.3	Resultaten	35
4.3.1	Uitgevoerde focusgroepen	35
4.3.2	Evaluatie focusgroepen	44
4.4	Conclusies en aanbevelingen	45
	Besluit	48
5.	Kritische reflectie	50
5.1	Doorlopen proces	50
5.2	Uiteindelijk product	51
5.2.1	Theoretisch deel	51
5.2.2	Praktisch deel	51
5.3	Persoonlijke ervaringen	52
	Bibliografie	53
	Bijlagen	55
	Bijlage 1: talenkaart voor ouders	55
	Bijlage 2: vragenlijst focusgroep voorschoolse werking IN-Zetje	56

Lijst met figuren



Figuur 1



Figuur 2

Inleiding

Kinderen zijn geen kleurboeken. Je kunt ze niet met je lievelingskleuren inkleuren.

(Khaled Hosseini)

Als je wilt dat je kinderen intelligent zijn, lees ze dan sprookjes voor. Wil je dat ze briljant zijn, lees ze dan meer sprookjes voor.

(Albert Einstein)

Kinderen groeien tegenwoordig op in de diversiteit van een multiculturele maatschappij. In het kinderdagverblijf, op de speelplaats, in de sportvereniging... Ze komen overal in contact met andere culturen en andere talen.

Naar aanleiding van mijn observaties tijdens de voorschoolse werking, heb ik opgemerkt dat er verschillende talen (Turks, Albanees, Indonesisch, Nederlands) worden gesproken door de ouders. Door de gesprekken met de ouders kwam er ook naar boven dat er een aantal kinderen thuis meertalig worden opgevoed. Van daaruit ben ik geïnteresseerd geraakt in het thema 'taaldiversiteit' en 'meertaligheid'. In onze huidige samenleving wordt meertaligheid meestal negatief benaderd, zeker in de schoolcontext. Aan de hand van deze bachelorproef wordt er aangetoond dat meertaligheid niet zo zeer als een belemmering wordt gezien, maar als een bron van rijkdom.

Het onderzoek naar de ervaring van taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking is dus de hoofddoelstelling van deze bachelorproef.

De inhoud van bestaat uit verschillende delen. In het eerste deel beschrijf ik mijn stageplaats, met name de afdeling IN-Zetje van vzw IN-Z.

In het tweede deel breng ik de nodige theoretische achtergrond voor mijn onderzoek aan. Ik definieer eerst het begrip 'meertaligheid' en daarna bespreek ik de verschillende aspecten van meertaligheid. Vervolgens ga ik dieper in op andere aspecten zoals de taalachterstand, het belang van taal, de betrokken partijen, het spelend bewegen en taal stimuleren.

Het derde deel omvat het praktisch gedeelte van het onderzoek. Ik sluit tenslotte het onderzoek af met een kritische reflectie op het onderzoek.

1. Probleemstelling en onderzoeksvragen

De meerderheid van de wereldbevolking communiceert in het dagelijkse leven in meer dan één taal en is dus twee-of meertalig. Er zijn dus veel kinderen die in een twee- of meertalige omgeving opgroeien. Het gaat hier zowel over autochtone gezinnen die hun kinderen tweetalig (bijvoorbeeld Nederlands/Frans) opvoeden als allochtone gezinnen waarbij het vaak zelfs om een meertalige opvoeding gaat (bijvoorbeeld Turks/Frans/Nederlands). Het komt dus in onze huidige samenleving steeds vaker voor dat één of beide ouders van een kind een andere taal dan het Nederlands als moedertaal hebben. Betrokkenen moeten beseffen dat een meertalige opvoeding vaak meer inspanning, meer concentratie en meer aandacht van het kind vereist. Wanneer de omstandigheden het niet toelaten om kinderen op een consequente manier meertalig op te voeden, kan meertaligheid leiden tot druk en stress bij het kind.

Het komt voor dat ouders die het Nederlands niet als thuistaal hebben, allerlei vragen hebben (Kind&Gezin):

- Is het mogelijk om meer dan één taal te spreken thuis?
- Kunnen we niet beter voor het Nederlands als thuistaal kiezen, ook al spreken we het zelf niet zo goed?
- ...

In de voorschoolse sector speelt meertaligheid ook een belangrijke rol. Begeleiders in de kinderopvang, vrijwilligers en professionals in de voorschoolse sector zijn echter vaak de eerste en soms voor een hele tijd ook de enige sprekers van het Nederlands met wie anderstalige kinderen en ouders op regelmatige basis in contact komen. Dat vormt een uitdaging, maar ook een hele verantwoordelijkheid.

De focus van deze bachelorproef ligt op de taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking van IN-Zetje. Het doel van dit onderzoek is een beeld te schetsen van de manier waarop ouders omgaan met de taaldiversiteit binnen IN-Zetje. Deze doelstelling kan vertaald worden naar volgende onderzoeksvraag met twee bijkomende vragen:

- ***Hoe gaan ouders die deelnemen aan de voorschoolse werking van IN-Zetje om met de taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking?***
 - ***Op welke manier kan de taaldiversiteit op een positieve manier benaderd worden binnen de voorschoolse werking?***
 - ***Hoe kan de Nederlandse taal gestimuleerd worden binnen de voorschoolse werking van IN-Zetje?***

Situering stageplaats

2. Bespreking stageplaats

2.1 Inleiding

Om meer te kunnen vertellen over hoe kinderen en hun ouders binnen IN-Zetje vooruit geholpen worden op weg naar de kleuterklas, zal ik eerst een algemeen beeld vormen van vzw IN-Z. Ik laat vzw IN-Z kort aan bod komen omdat IN-Zetje een deelwerking is van deze organisatie. Nadien zal ik een duidelijk beeld schetsen van de werking van IN-Zetje. In dit onderdeel van mijn eindwerk zal ik mijn stageplaats nader toelichten. Waar staat vzw IN-Z voor, wat is de missie en visie van deze organisatie en wat zijn de werkingsgebieden van vzw IN-Z?

2.2 De organisatie vzw IN-Z

IN-Z wordt letterlijk uitgesproken als 'inzet'. Vzw IN-Z is een organisatie die al sinds 1996 werkzaam is in de sociale economie. Ze bieden poetshulp, huishoudhulp, seniorenoppas en persoonlijke assistentie aan, aan iedereen die daar behoefte aan heeft. Vzw IN-Z is een niet-commerciële organisatie die investeert in mensen en hun leefomgeving.

De organisatie heeft heel wat werknemers tewerkgesteld met een bediendecontract van onbepaalde duur. Respect voor ieders eigenheid vormt de rode draad doorheen de tewerkstelling bij vzw IN-Z. Ze staan voor diversiteit en voor de mogelijkheden van de help(st)ers. Zo biedt vzw IN-Z werk op maat van de werknemer d.m.v. een flexibele werkregeling. Dit betekent dat men zelf kan kiezen hoeveel uur per week men wil werken (voltijds, halftijds, vier vijfde... naargelang de mogelijkheden) en kan men zelf aangeven op welke momenten men wel of niet wil werken (vzw IN-Z, 2011).

Vzw IN-Z is een organisatie die als initiatief en als onderneming erkend is. Als initiatief zijn ze erkend als lokale diensteneconomie (LDE). Dit wilt zeggen dat men een koppeling maakt tussen de invulling van de lokale noden aan de lokale werkgelegenheid voor mensen die moeilijk de weg vinden naar de arbeidsmarkt. Als onderneming is er een erkenning in het kader van dienstencheques. (vzw IN-Z, 2011)

2.2.1 De lokale diensteneconomie

De lokale diensteneconomie (LDE) wil de invulling van lokale dienstverleningsnoden koppelen aan de creatie van bijkomende lokale werkgelegenheid voor mensen die moeilijk hun weg vinden naar de arbeidsmarkt. Deze lokale dienstverleningsnoden kunnen ontstaan wanneer de reguliere markt geen of een onvoldoende aangepast aanbod voorziet. De lokale diensteneconomie omvat drie pijlers (Sociale economie, sd):

1. Duurzame werkgelegenheid voor kansengroepen op basis van laagdrempelige aanwerving en een permanent aanbod van vorming en begeleiding;
2. Aanvullende, kwalitatieve en toegankelijke dienstverlening gericht op individuele of collectieve behoeften met het oog op lokale aspecten;
3. Centrale aandacht voor participatie van werknemers, gebruikers en andere stakeholders.

De individuele behoeften situeren zich op het niveau van het gezin en het individu of specifieke groepen. Bijvoorbeeld meer aanvullende thuiszorg, naai-, was- en strijkateliers, aanvullende kinderopvang en vervoer- en boodschappendiensten (Sociale economie, sd).

Collectieve behoeften situeren zich op het niveau van de samenleving. Bijvoorbeeld het uitbaten van een fietsenstalling, sociale restaurants, groen- en buurtonderhoud en het onderhouden van fiets- en wandelpaden. Via deze individuele of collectieve dienstverlening wil men mits intensieve begeleiding, duurzame tewerkstelling creëren voor personen uit kansengroepen (Sociale economie, sd).

2.3 De missie en visie

Vzw IN-Z organiseert zich waardegedreven, dit wil zeggen dat hun waarden gebaseerd zijn op respect voor zowel de mens als samenleving. De missie van IN-Z bestaat uit vier pijlers die de drijvende kracht vormen (vzw IN-Z, 2011):

1. Kwaliteitsvolle en flexibele dienstverlening aanvullend aanbieden;
2. Doelen op duurzame tewerkstelling voor kansengroepen;
3. Economisch verantwoord ondernemen;

4. Pleiten voor een volwaardige uitbouw van de sociale economie en lokale diensteneconomie.

2.4 Het werkingsgebied van vzw IN-Z

2.4.1 Poetshulp

Via poetshulp kan men beroep doen op de help(st)ers van vzw IN-Z voor hulp bij o.a. het stofzuigen, dweilen, schoonmaken, ramen lappen en strijken. Deze poetshulp wordt aangeboden via dienstencheques (IN-Z vzw, 2011).

2.4.2 Huishoudhulp

Via huishoudhulp kan men beroep doen op de help(st)ers van vzw IN-Z voor hulp bij o.a. het wassen en strijken, boodschappen doen, koken en afwassen. Deze huishoudhulp wordt aangeboden via dienstencheques (IN-Z vzw, 2011).

2.4.3 Seniorenoppas

Om zolang mogelijk thuis te kunnen blijven wonen, kan men beroep doen op seniorenoppas. Seniorenoppas bestaat uit laagdrempelige, niet-medische activiteiten zoals waakzaam aanwezig zijn, gezelschap houden, een gesprek voeren, een wandeling maken... Het is bedoeld voor senioren vanaf 50 jaar (IN-Z vzw, 2011).

2.4.4 Persoonlijke assistentie

Bij persoonlijke assistentie kan men hulp krijgen bij o.a. het bewegen in en om het huis, bij het eten maken, samen op uitstap gaan... Op deze manier blijft het voor mensen met een beperking mogelijk om zelfstandig te wonen.

Deze assistentie is bedoeld voor personen met een beperking die beschikken over een persoonlijk assistentiebudget (PAB) (IN-Z vzw, 2011).

2.4.5 Aanvullende woonzorg

Aanvullende woonzorg is een dienst die lijkt op seniorenoppas, maar deze vindt plaats bij rusthuisbewoners in plaats van thuis. IN-Z levert dus aanvullende woonzorg in het woonzorgcentrum Toermalien van OCMW Genk en in het woonzorgcentrum Bloesemhof van OCMW Borgloon. De help(st)ers van vzw IN-Z kunnen de mensen gezelschap houden,

toezicht houden bij de rusthuisbewoners en men kan ondersteunend inspringen (vzw IN-Z, 2011).

2.4.6 Preventieve gezinsondersteuning

Sinds september 2012 biedt IN-Z onder de noemer *IN-Zetje* preventieve gezinsondersteuning aan in Beringen. In het onderdeel “2.6 *IN-Zetje*” vindt u meer informatie over de werking (vzw IN-Z, 2011).

Naast *IN-Zetje* is er sinds april 2015 ook vzw *Kind en Taal* waarbij preventieve gezinsondersteuning aangeboden wordt in 13 Limburgse gemeenten (vzw IN-Z, 2011). Vzw Kind en Taal heeft als doel om de onderwijskansen te verbeteren van jonge kinderen tussen 0 en 6 jaar in kwetsbare gezinnen in de strijd tegen kansarmoede. De medewerksters en vrijwilligers gaan samen met de ouders aan de slag om te leren hoe ze hun kind optimaal kunnen stimuleren in hun ontwikkeling. Er wordt ook gewerkt aan de kwalitatieve interactie tussen ouder en kind (Kind en Taal, 2016).

2.4.7 Brede school

Brede school is één van de nieuwe uitdagingen in de sociale economie. Sinds mei 2014 versterkt IN-Z brede school activiteiten in Sint-Truiden.

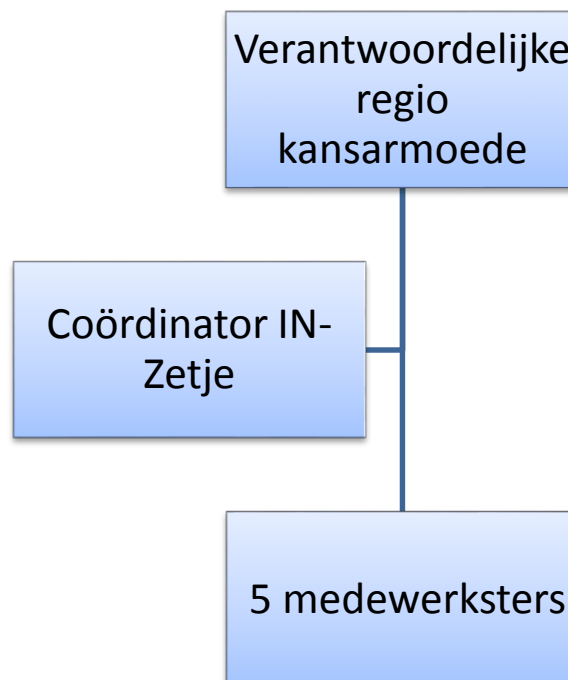
IN-Zetje Brede School heeft als doelstelling om op maat van het kind en de school te werken. Uit een gesprek met de coördinator van Brede School Sint-Truiden bleek dat IN-Zetje Brede School een breed aanbod voorziet om deze doelstelling te verwezenlijken. Er worden naschoolse-, middag- en centrale activiteiten en taalklasjes georganiseerd. De naschoolse activiteiten vinden elke week één uurtje plaats na school. De brugfiguren organiseren dan een activiteit voor de kinderen zoals o.a. knutselen, kinderyoga... De activiteiten die georganiseerd worden, worden gekoppeld aan het maandelijkse thema. De middagactiviteiten zijn korte activiteiten die georganiseerd worden tijdens de middagspeeltijd. Deze activiteiten kunnen o.a. balspellen, dansen of kinderyoga zijn (A. Timmermans, persoonlijke communicatie, maart 2016).

2.5 IN-Zetje

2.5.1 Inleiding

Zoals eerder vermeld, wordt er via IN-Zetje preventieve gezinsondersteuning aangeboden in Beringen. Men wil hiermee de ouders versterken in hun ouderrol en hun bewust maken van het belang van een intensieve betrokkenheid bij de opvoeding van kinderen, een ontwikkelingsstimulerende omgeving en een sterk sociaal netwerk. Men wil ouders dus sensibiliseren met het oog op een tijdige instap van hun kind in de kleuterschool.

Hieronder het organogram van IN-Zetje:



Figuur 3: Organogram IN-Zetje

Eind 2013 kreeg IN-Zetje een structurele erkenning voor haar werking die steunt op een aantal grote pijlers (Preventieve gezinsondersteuning en brede school, 2015):

- Gezinsondersteuning (accent op empowerment van gezinnen);
- Kleuterparticipatie (ouders sensibiliseren met het oog op een vroege instap van hun kind in de kleuterschool);
- Taal- en ontwikkelingsstimulering;
- Ouderbetrokkenheid (ouders versterken in hun ouderrol en hen bewust maken van de waarde van een intensieve betrokkenheid bij de opvoeding van kinderen);

- Sociale cohesie (accent op groepswerkingen en versterken van het sociaal netwerk).

2.5.2 Doelstelling IN-Zetje

IN-Zetje wil mensen in de letterlijke zin een zetje geven. Niet alleen een positief zetje aan de peuters als opstap naar de kleuterklas, maar ook aan de ouders. Meestal is dat voldoende om hen de kracht te geven om aan zelfontplooiing te doen.

Deze doelstelling tracht men te realiseren via een voorschoolse werking, oudersalons en huisbezoeken.

2.5.3 Werkingen IN-Zetje

De ondersteuning van IN-Zetje aan gezinnen uit Beringen bestaat uit een voorschoolse werking en oudersalons. Tijdens de schoolvakanties zijn er vakantiewerkingen. De voorschoolse werking richt zich tot ouders met peuters van anderhalf tot drie jaar. In dit pre schools peuterklasje kunnen ouders samen met hun kind elke maandag- en vrijdagvoormiddag kennismaken met een kleuterklasomgeving als voorbereiding op de kleuterklas. IN-Zetje hanteert dus een echte klasstructuur, versterkt de ouder-kindrelatie en doet taal- en ontwikkelingsstimulerende activiteiten. De typische activiteiten zijn verhaaltjes voorlezen, knutselen, liedjes zingen, een dansje doen...

Taal- en ontwikkelingsstimulering staat hierbij centraal. Tijdens de activiteiten worden ouders ook actief betrokken, zodat de ouder-kind relatie versterkt wordt. (Preventieve gezinsondersteuning en brede school, 2015)

De structuur van een voorschoolse werking:

09.30 uur: onthaalmoment met liedje, verhaaltje, blokkendoos

10.00 uur: fruit en drankje

10.30 uur – 11.00 uur: knutselmoment

11.00 uur – 11.30 uur: vrij spel (speelhoek, muziek, dans...)

11.30 uur: soep

12.00 uur: naar huis

De aandacht gaat niet alleen uit naar de levenskwaliteit van het jonge kind. Het hele gezin staat centraal waarbij ouders daar een belangrijke pijler in vormen. Zo'n drie keer per week organiseert IN-Zetje, samen met andere gezinsondersteunende diensten in Beringen, een oudersalon waar ouders elkaar kunnen ontmoeten. De oudersalons (' Jommekeshuis, Steenveld en het oudersalon op woensdagnamiddag) zijn dus wekelijkse informele

ontmoetingsmomenten die op verschillende plaatsen in Beringen georganiseerd worden. Op een gezellige locatie, met koffie en koekjes, kunnen alle mensen die instaan voor de opvoeding van kinderen tussen 0 en 18 jaar elkaar ontmoeten en ervaringen uitwisselen. De oudersalons versterken de sociale cohesie in een buurt en daardoor ontstaan nieuwe sociale netwerken (Voorschoolse werking - oudersalons, 2014).

Voor ouders met kinderen tussen nul en achttien maanden is er elke dinsdagvoormiddag het *babysalon*. Hierbij richt IN-Zetje zich op de noden en vragen van de jonge ouder en worden ook activiteiten ingericht voor de kinderen. Er worden leeftijdsgebonden spelactiviteiten aangeboden en ouders worden gestimuleerd om met hun kinderen te spelen. Hier probeert men ook door zang en muziek de kinderen reeds op jonge leeftijd talig te stimuleren. Kind & Gezin komt één keer per maand langs in het babysalon om in te gaan op vragen of thema's die leven bij de ouders (Voorschoolse werking - oudersalons, 2014).

Tijdens schoolvakanties worden al deze werkingen vervangen door vakantiewerkingen op maandag-, woensdag- en vrijdagvoormiddag. Ouders zijn met hun kinderen tussen nul en twaalf jaar welkom om te knutselen, te spelen en te ontmoeten.

Er wordt tijdens de vakanties regelmatig ook een uitstap georganiseerd, zodat ouders ook vertrouwd worden met het cultureel of laagdrempelig ontspanningsaanbod in de buurt (Voorschoolse werking - oudersalons, 2014).

2.5.4 Het laagdrempelig karakter van IN-Zetje

IN-Zetje is voor iedereen vrij toegankelijk en staat ook dicht bij de leefwereld van de gezinnen. Alle werkingen die hierboven vermeld staan, zijn gratis waardoor het zeer laagdrempelig wordt voor de gezinnen. Op deze manier kan IN-Zetje heel toegankelijk zijn voor iedereen die er behoefte aan heeft. Uit een gesprek met de coördinator van IN-Zetje blijkt dat mensen zich op voorhand niet hoeven aan te melden en moeten ook niet verplicht aanwezig zijn. Er zijn ook geen wachtlijsten. Indien de drempel te hoog is om zelf te komen, kan er aan de hand van een huisbezoek toelichting gegeven worden over de werking van IN-Zetje. (C. Beutels, persoonlijke communicatie, juni 2015).

2.5.5 Samenwerking met andere organisaties

IN-Zetje staat er niet alleen voor. De werking van IN-Zetje wordt compleet gemaakt door tal van medespelers op het veld. Er is een goede samenwerking met heel wat organisaties zoals de stad Beringen en andere lokale gezinsondersteunende instanties (Kind & Gezin,

opvoedingswinkel West-Limburg, het OCMW, het CLB...). Alle organisaties kennen elkaars aanbod waardoor ze naar elkaar kunnen doorverwijzen. De medewerkers van IN-Zetje zijn ervaringsdeskundig, maar het zijn geen professionele hulpverleners (Preventieve gezinsondersteuning en brede school, 2015). Wanneer de medewerkers bijvoorbeeld bepaalde signalen opvangen tijdens de werkingen, kunnen ze de gezinnen doorverwijzen naar gespecialiseerde instanties. IN-Zetje haalt ook externe deskundigen in huis om als gastspreker over bepaalde opvoedingsthema's te spreken (C. Beutels, persoonlijke communicatie, juni 2015).

Het komt er dus op neer dat IN-Zetje aan dienstverlening doet en het luik opvoedingsondersteuning en hulpverlening overlaat aan de partners binnen het netwerk. De taak van IN-Zetje is om een laagdrempelig gezinsondersteunende initiatief te zijn waar mensen hun verhaal kwijt kunnen en vragen kunnen stellen.

Theorie

3. Theoretisch kader

Inleiding

Wanneer we op wereldschaal bekijken hoeveel kinderen er tegenwoordig in een meertalige context opgroeien, zijn dat er heel wat. Volledige ééntaligheid is vandaag de dag eerder uitzondering dan regel. Het opgroeien in meerdere talen maakt voor veel kinderen deel uit van hun leven. Het kan erg verrijkend zijn en mag zeker niet worden geproblematiseerd. In het onderdeel 3.1 en 3.2 wordt het begrip meertaligheid en de verschillende fasen besproken. Vaak wordt meertaligheid ook op een negatieve manier benaderd waarbij ervan uitgegaan wordt dat het spreken van de thuistaal de kennis van het Nederlands belemmert. Meertaligheid maakt kinderen niet slimmer, maar toch kan meertaligheid een positieve bijdrage leveren aan het taalbewustzijn en taalgevoeligheid. De taalachterstand, het belang van taal en de betrokken partijen worden besproken in het onderdeel 3.3-3.5. In het laatste onderdeel wordt het spelend bewegen en het stimuleren van taal uitvoerig besproken.

3.1 Het begrip “meertaligheid”

Het fenomeen meertaligheid is tegenwoordig zeer actueel in onze multiculturele samenleving. Mensen kunnen meertalig worden genoemd als ze twee of meer talen beheersen, op welk competentieniveau dan ook. Het zijn vaak individuen die zich in de ene situatie kunnen of moeten uiten in de ene taal, terwijl ze op een ander moment gebruikmaken van een andere taal (Meertaligheid als meerwaarde, sd). Het komt er dus op neer dat iemand meertalig is als hij/zij regelmatig en met gemak meerdere talen gebruikt in verschillende situaties.

Bij een meertalige opvoeding wordt er een onderscheid gemaakt tussen simultane en successieve meertaligheid.

3.1.1 *Simultane meertaligheid*

We spreken van een simultane meertaligheid wanneer een kind al vanaf de geboorte opgroeit in een omgeving waar meerdere talen tegelijkertijd worden aangeboden. In de primaire sociale (thuis) omgeving van het kind is er een permanent aanbod van twee talen. Vader spreekt bijvoorbeeld Turks, terwijl de moeder Nederlands spreekt (Meertaligheid als meerwaarde, sd).

3.1.2 Successieve meertaligheid

Er is sprake van een successieve meertaligheid wanneer een kind op een later tijdstip, buiten het ééntalige gezin, geconfronteerd wordt met een tweede taal. Een voorbeeld: een Noors meisje komt op achtjarige leeftijd in Vlaanderen wonen met haar ouders. Op school wordt ze voor het eerst geconfronteerd met de Nederlandse taal (Meertaligheid als meerwaarde, sd).

3.2 Fasen in een meertalige taalontwikkeling

In de visietekst taalstimulering en meertaligheid van Kind en Gezin staat het volgende vermeld: “*de ontwikkeling van een taal kan in een aantal grote ontwikkelingsfasen worden ingedeeld*”. Ten eerste is er de voortalige fase waarin het kind van comfortgeluidjes evolueert naar het brabbelen. Vervolgens is er de vroeg talige fase met één-en tweewoर्डzinnen. De derde fase is de differentiatiefase waarin het kind langere en complexere zinnen leert, de uitspraak verfijnd en heel wat nieuwe woorden leert (Kind & Gezin, sd) .

Een meertalige taalontwikkeling is net iets anders dan een ééntalige taalontwikkeling. Elk kind zal op zijn of haar eigen tempo en manier een tweede taal verwerven. De snelheid waarop iemand een taal leert, hangt af van heel wat factoren zoals leeftijd en omgeving, maar ook de mate waarin de thuistaal reeds ontwikkeld is. Een kind verplichten in één taal te spreken is sterk af te raden. Elke vorm van taal is belangrijk bij een goede meertalige taalontwikkeling (Kind & Gezin, sd).

Als begeleider is het belangrijk om rekening te houden met de fasen in het leerproces van een tweede taal. Bewust hiermee omgaan, vergroot de kans om deze kinderen beter te begrijpen en te begeleiden. De organisatie Kind & Gezin verdeelt de periode waarin kinderen een tweede taal leren in vier fasen: de stille of non-verbale periode, praten in formuletaal, het gebruik van telegrafische zinnen en ten slotte gaat het kind met eenvoudige zinnen communiceren.

3.2.1 Stille of non-verbale periode

In deze eerste fase komt het kind nog maar pas in aanraking met de Nederlandse taal, denk maar bijvoorbeeld aan een gezin dat nog maar pas in België is komen wonen. In deze periode spreekt het kind nog geen Nederlands en wordt het dus als 'stil' beschouwd. Het kan wel voorkomen dat het kind de thuistaal gebruikt om zich uit te drukken. Het kind heeft tijd nodig om een nieuwe taal in zich op te nemen door te kijken, actief te luisteren, een omgeving te verkennen, te begrijpen en nieuwe betekenissen te ontwikkelen. Stilaan begint het kind al enkele regelmatig terugkerende woordjes te begrijpen (Kind&Gezin, sd).

Als begeleider en ouder is het belangrijk om in deze periode te blijven investeren in taalstimulering, ook al wordt er geen verbale reactie ontvangen van het kind. Het kan zijn dat het kind in eerste instantie communiceert met gebaren of via de thuistaal, wat een zeer normaal begin is. Wanneer het kind de Nederlandse taal beter begrijpt, zal het beginnen met het imiteren van enkele woorden of korte zinnen. Een taal leer je immers door deze eerst te begrijpen en later volgt het spreken. Het is vooral belangrijk dat het kind zich veilig voelt om de tweede taal te beginnen spreken (Kind&Gezin, sd) .

Praktijkvoorbeeld

Bij de voorschoolse werking van IN-Zetje is er een Indische jongen van ongeveer 2 jaar die thuis Indisch spreekt met zijn moeder. Toen hij voor het eerst naar de voorschoolse werking kwam, was hij zeer verlegen en reageerde enkel op wat zijn moeder zei in het Indonesisch. Stilaan leerde hij de omgeving kennen en begon hij non-verbaal te reageren op wat anderen tegen hem zeiden in het Nederlands. Intussen is hij minder verlegen en begrijpt ook al een aantal Nederlandse woordjes zoals fruit, dansen, soep...

3.2.2 Formuletaal

Meertalige kinderen beginnen nu meerdere woorden te spreken waarbij ze in deze periode 'een formuletaal' ontwikkelen. Dit zijn enkele woorden die samen een stukje van een zin vormen. Deze gebruiken ze om te communiceren met anderen, bijvoorbeeld 'ik drinken' 'mama weg'. In deze fase imiteren deze kinderen ook veel voorkomende woorden en zinnen die gebruikt worden door begeleider zoals uit verhaaltjes en liedjes. Het gebruiken van formuletaal gaat stilaan over naar meer het gebruik van éénwoord-zinnen met verschillende taalfuncties, bijvoorbeeld het woord 'drinken' kan zowel gebruikt worden als vraag, antwoord en benoeming ('drinken?', 'drinken', 'drinken!') (Kind & Gezin, sd).

Praktijkvoorbeeld

Een kind komt tijdens de voorschoolse werking naar mij toe en zegt 'soep'. Hiermee begrijp ik de boodschap die het kind wil meegeven met een vragend gezicht. Het kind maakt duidelijk dat het tijd is om soep te drinken.

3.2.3 Telegrafische zinnen

Het kind begint twee- of driewoordzinnen te gebruiken, dit worden ook wel 'telegrafische zinnen' genoemd. Het hoofddoel hierbij is om zich verstaanbaar te maken, bijvoorbeeld met de zin 'mama soep' maakt het kind duidelijk dat het soep wil drinken (Kind&Gezin, sd).

3.2.4 Eenvoudige zinnen

Bij eenvoudige zinnen zal het kind nog fouten maken bij meervouden, vervoegingen, persoonlijke voornaamwoorden en lidwoorden. Dit hoort namelijk bij het leerproces. Hierbij blijft het belangrijkste doel om zich verstaanbaar te maken. Begeleiders en ouders kunnen wel in hun antwoord de zin juist verwoorden en zo het goede voorbeeld geven. Meer en meer krijgen meertalige kinderen nu controle over het gebruiken van de Nederlandse taal. Samen met de ontwikkeling van de thuistaal zal de tweede taal ook groeien, beide talen zullen elkaar een tijd beïnvloeden (Kind&Gezin, sd).

Praktijkvoorbeeld

Tijdens het observeren van een knutselmoment hoor ik een kind het volgende zeggen: "ik heb geschrijft."

3.3 Taalachterstand

Het lijkt bijna vanzelfsprekend dat kinderen met een verschillende thuis- en schooltaal, taalproblemen hebben. Hierbij kan de vraag gesteld worden of dit dan altijd het geval is en/of er taalproblemen kunnen zijn bij kinderen waarbij het Nederlands zowel de thuis- als schooltaal is? Het antwoord op deze vraag is dat er inderdaad Nederlandstalige kinderen zijn met een taalachterstand en er ook meertalige kinderen bestaan die geen enkel taalprobleem hebben op school (Taalforum-Wat is het probleem?, 2000-2016).

Volgens de Nederlandse Taalunie hangt de kans op een taalachterstand af van twee factoren, namelijk het verschil tussen de school- en de thuistaal en de aard van het

taalverwervingsproces. Hiermee wordt bedoeld dat hoe groter de kloof tussen de thuistaal en de schooltaal is, hoe kleiner het vermogen van het kind is om die kloof via zijn of haar taalleervermogen te overbruggen. Hierdoor heeft het kind ook meer kans op school een taalachterstand op te lopen (Taalforum-Wat is het probleem?, 2000-2016).

Wel is het zo dat bij gezinnen waar het Nederlands niet de thuistaal is, de kinderen opmerkelijk vaker een taalachterstand hebben. Dit heeft veel te maken met de mate waarin ouders het Nederlands beheersen, maar vooral ook met het opleidingsniveau. Zowel Nederlandstalige als meertalige kinderen van laag- of kortgeschoolde ouders hebben in het algemeen meer kans op taalproblemen dan kinderen van hooggeschoolde ouders. Laaggeschoolden komen uit een taalarm milieu, terwijl hooggeschoolden beschikken over een grote woordenschatkennis. Taalachterstand heeft vaak te maken met een beperkte Nederlandse woordenschat doordat kinderen thuis een andere taal spreken of in een taalarm thuismilieu opgroeien (Taalforum-Wat is het probleem?, 2000-2016).

3.4 Het belang van taal

Een taal leren is één van de grotere stappen in de ontwikkeling van een kind. Met een taal leert een kind om te communiceren met zijn of haar omgeving en kan het zich beter uitdrukken.

Taalstimulering is echter niet enkel belangrijk voor de taalontwikkeling, maar het heeft invloed op alle ontwikkelingsfasen zoals de sociale en cognitieve ontwikkeling. Taalkennis is een bepalend gegeven in de onderwijsloopbaan van een kind en speelt een grote rol bij sociale uitsluiting. Om deel te kunnen uitmaken van de samenleving, is het belangrijk om verstaanbaar te zijn. Kind & Gezin formuleert op zijn website vier factoren die het belang van taal duidelijk maken (Kind&Gezin, sd):

- *Taal is een communicatiemiddel: door te spreken, denken, fantaseren... komt een kind in contact met zijn omgeving en kan het 'met woorden' verstaanbaar maken hoe het de dingen om zich heen beleeft.*
- *Taal oefent een invloed uit op het denken van het kind en omgekeerd. Taal is een soort filter voor de werkelijkheid. Het helpt om indrukken te verwerken en te interpreteren.*
- *Taal helpt ook om het zelfbesef en de identiteit te doen groeien. Het woord 'ik' krijgt stap voor stap betekenis.*

- *Ten slotte is taal ook een belangrijk hulpmiddel voor de sociale ontwikkeling. Het ondersteunt om tot een groep te kunnen behoren en in een groep te kunnen functioneren.*

3.5 Betrokken partijen

Taalstimulering wordt het best bewust gebruikt door de verschillende betrokken partijen zoals ouders en de school, maar ook door belangrijke personen in de voor- en naschoolse momenten zoals onthaalmoeders, kinderwerkers...

3.5.1 Kinderopvang

Kinderopvang bestaat in tal van vormen, voor baby's en peuters zijn de meest bekende de onthaalouders en kinderdagverblijven. Tijdens de eerste levensjaren komen zeer jonge kinderen vaak in contact met een onthaalouder of kinderdagverblijf. Bij meertalige kinderen is dit vaak ook het eerste contact met de Nederlandse taal. "*Kinderopvang is een ideale voedingsbodem om op een heel natuurlijke manier te werken aan taalvaardigheid*", zegt Dr. Machteld Verhelst, een ervaringsdeskundige op gebied van meertaligheid en taalvaardigheid bij peuters (Verhelst, Van Vipbaby tot veelzijdige inventieve peuter, 2010). Het is dus essentieel dat men bij deze kinderopvang bewust met taalstimulering aan de slag gaat. Hierbij is het van belang om rekening te houden met de thuistaal van meertalige kinderen.

Een goed praktijkvoorbeeld van taalstimulering in de kinderopvang is 'Tatertaal', een speelse methodiek voor taalstimulering bij baby's en peuters. Het project, ontwikkeld door het centrum voor Taal en Onderwijs, werd in september 2011 gelanceerd door de provincie Vlaams-Brabant en is gericht naar professionelen uit de kinderopvang. Tatertaal bestaat uit een pakket met activiteiten dat ontwikkeld is om te werken aan taalstimulering. Met behulp van speciaal ontwikkeld en taalstimulerend spelmateriaal, namelijk een stoffen 'Tatertaalhuis' en bijhorend pakket kinderboekjes, kunnen baby's en peuters, samen met hun begeleiders de wereld ontdekken en plezier beleven (Moons & Loman, 2011).

3.5.2 School

Aangezien meertaligheid in het onderwijs steeds vaker voorkomt, wil ik een algemeen beeld schetsen over de meertaligheid in het onderwijs. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) leek me hierbij interessant om van naderbij te bekijken. In het verdrag staan alle rechten van het kind vermeld en het aandeel van de school wordt hierbij meermaals besproken. Het doel van onderwijs wordt door hen, in een samenvatting van artikel 29, als volgt beschouwd (VERDRAG van 20 november 1989 inzake de Rechten van het Kind, Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties , sd):

“De erkenning door de Staat dat het onderwijs dient gericht te zijn op ontplooiing van de persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene. Het onderwijs moet ook gericht zijn op het bevorderen van respect voor de grondrechten van de mens en op het ontwikkelen van respect voor de culturele en nationale waarden van het kind zelf en van anderen.”

Om dieper in te gaan op het thema ‘meertaligheid’ heb ik de ‘visietekst taalstimulering en meertaligheid’ geraadpleegd van Kind & Gezin (Kind&Gezin). In deze tekst worden enkele belangrijke kinderrechten samengevat omtrent taalstimulering en meertaligheid in het onderwijs die zijn opgenomen in het IVRK (Kinderrechten - Artikel 29, sd):

“Artikel 29 van het IVRK bevat een omschrijving van de doelstellingen en principes waar het onderwijs op gericht moet zijn. Eén van de principes is het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren en voor andere beschavingen dan de zijn of de hare. In artikel 30 wordt expliciet vermeld dat elk kind het recht heeft om ‘zich van zijn of haar eigen taal te bedienen’.

Het is opvallend dat in deze teksten nogmaals bevestigd wordt hoe belangrijk het is om de thuistaal en identiteit van een kind te erkennen en te respecteren, vooral ook op school.

3.5.3 Ouders

Meertalige ouders stellen zich meermaals vragen bij de meertalige opvoeding van hun kind. Ze worden gedwongen om taalkeuzes te maken waarbij het voor hen niet altijd duidelijk is of ze thuis Nederlands moeten spreken of niet. Ze krijgen steeds verschillende, tegenstrijdige boodschappen. Sommige scholen adviseren ouders om Nederlands te

spreken tegen hun kinderen, terwijl andere scholen van mening zijn dat ouders buitenschools gerust hun thuistaal mogen spreken. Volgens M. Orioni, auteur van het boek 'meertalig opvoeden', is het belangrijk dat ouders hun moedertaal spreken tegen het kind (Orioni, 2015). Ze stelt het volgende: "hoe de gezinssituatie er ook uitziet, of beide partners nu een andere moedertaal hebben, dezelfde of een verschillende, of dat slechts een van hen een andere moedertaal heeft, voor zowel de talige als de algemene ontwikkeling van een kind, is het belangrijk dat ouders in hun moedertaal tegen hun kind spreken".

In de voorschoolse werking van IN-Zetje is het ook duidelijk dat meertalige ouders het hier moeilijk mee hebben. Tijdens de werkingen is het namelijk zeer belangrijk dat er Nederlands gesproken wordt, maar dat wordt momenteel onvoldoende gedaan. Het merendeel van de ouders spreekt Turks als moedertaal waarbij het Nederlands weinig aan bod komt. De vraag hierbij is op welke manier de Nederlandse taal, zonder dat de ouders verplicht worden, gestimuleerd kan worden binnen de werkingen van IN-Zetje. Hierbij verwijs ik naar mijn praktisch deel waarbij ik de ouders bevrage met behulp van focusgroepen.

3.5.3.1 Een meertalige opvoeding

In een meertalig gezin zijn ouders verantwoordelijk voor het aanleren van de thuistaal. De thuistaal is de taal die thuis het meest gesproken wordt. Deze is belangrijk om te communiceren met de familie en maakt deel uit van de eigen identiteit van het kind, van hun achtergrond en cultuur. Het is de taal waar het kind vanaf de geboorte mee te maken krijgt. Het is dan ook belangrijk dat met deze taak de basis wordt gelegd om van hieruit het Nederlands te gaan leren. In de visietekst 'taalstimulering en meertaligheid' van Kind & Gezin formuleert men het belang van een positieve basishouding tegenover de thuistaal:

"Vanuit de gehechtheidstheorie kan gearchtund worden dat het erkennen en een plaats geven van de thuistaal bij jonge kinderen positief is voor het welbevinden en de emotionele band die kinderen met anderen hebben. Het zorgt ervoor dat ze zich veilig en goed kunnen voelen (Kind&Gezin)."

Hier wordt, net zoals in het IVRK, nogmaals benadrukt dat het in een meertalige opvoeding belangrijk is om eerbied te hebben voor de thuistaal van jonge kinderen. Om de taalontwikkeling zo goed mogelijk te stimuleren, moeten ouders de taal gebruiken die ze het beste kennen en beheersen. Wanneer dit meerdere talen zijn, wordt er best één taal uit gekozen. Beide ouders kunnen zo elk hun eigen, verschillende taal spreken tegen hun kind, bijvoorbeeld de moeder spreekt Spaans en de vader spreekt Nederlands. Hierbij moet wel vermeden worden dat beide talen voortdurend door elkaar gebruikt worden. Het is belangrijk om consequent één taal per persoon te gebruiken.

3.5.3.2 Ouderbetrokkenheid

Het is belangrijk om open te communiceren met ouders en hen te betrekken bij de activiteiten van hun kind(eren), zowel op school als bij vrijetijdsinitiatieven waar de kinderen naar toe gaan. Hierbij zijn ontmoetingen met ouders zeer belangrijk zoals bijvoorbeeld een bezoekje aan de klas. Zo kan het kind ook zelf vertellen wat het allemaal al heeft gedaan in de klas, al dan niet in de thuistaal.

3.6 Spelend bewegen en taal stimuleren

3.6.1 Meerwaarde van spelen

Kinderen over de hele wereld 'spelen', het is een menselijk fenomeen. Kind en Gezin wijst op het belang en meerwaarde van spelen voor de algemene ontwikkeling van een kind: *Spelenderwijs wordt het handiger en leert het over zichzelf, anderen en de wereld rondom zich. Een kind speelt voor het plezier* (Kind&Gezin, sd). De invloed van spelen op de ontwikkeling van een kind is dan ook zeer groot: *Spelen doet een kind bewegen, spelen leert een kind denken, spelen leert een kind omgaan met mensen, spelen leert een kind wat mag en wat niet mag.*

Spelen is dus een begrip dat vele vormen kent. Enkele voorbeelden van spelvormen zijn: spelen door te bewegen, spelen met andere kinderen, fantasie- en taalspelletjes...

3.6.2 Spelend bewegen

Spelen en bewegen gaan vaak hand in hand bij kinderen en vaak zijn het de jonge kinderen die ervan houden om veel te bewegen in hun spel. Ze spelen en bewegen niet omdat het moet, maar omdat ze het gewoon leuk vinden. Het is een heel natuurlijke manier om zich te ontwikkelen.

3.6.2.1 Spelen

Spelen kan heel ruim bekeken worden. In 'speelkriebels voor kleuters' wordt spelen vanuit het bewegingsperspectief toegelicht in enkele facetten (Florquin & Bertrands, Acco 1995):

- *Spelen is typische 'speel'-ervaringen opdoen*
Hiermee bedoelt men ervaringen en gevoelens zoals: jezelf naar hartenlust kunnen uitleven, er volledig in opgaan, doen omwille van het doen en even 'doen alsof'. Samen bepalen deze factoren de 'spelbeleving' van mensen.
- *Spelen is omgaan met 'vrijheid'*
Men heeft over de 'gevoelde' vrijheid die meestal als een belangrijke waarde van spel wordt aangeduid: spelen betekent dat je je vrij kan voelen, vrij om te kiezen wat en hoe je speelt, vrij om dingen uit te proberen of om nieuwe rollen te spelen, vrij om zelf te beslissen wanneer je uit het spel stapt. Om met deze speelvrijheid om te gaan worden er echter soms afspraken gemaakt, dit om alles in goede banen te leiden.
- *Spelen is actief bezig zijn*
Wanneer een kind speelt, is het actief bezig en worden verschillende ontwikkelingsaspecten geoefend. Spelen is een vrijwillige actie waarbij het kind zelf kiest op welke manier het speelt. Begeleiders kunnen hier alleen spelimpulsen bij aanbieden, het is het kind dat uiteindelijk ervoor kiest om te spelen. Hierdoor zal een kind altijd persoonlijk betrokken zijn bij zijn of haar spel. Het is een creatieve manier van vorm geven aan de buitenwereld.
- *Spelen is 'totaal' bezig zijn*
Hier wordt nogmaals de nadruk gelegd op de meerwaarde van spelen voor de gehele ontwikkeling van een kind. Tijdens het spelen worden deze verschillende ontwikkelingsgebieden geïntegreerd in het spel. Een voorbeeld hiervan is een bewegingsspel waarbij het bewegen gestimuleerd wordt.
- *Spelen kan bijdragen tot bewegingsontwikkeling*
Net zoals de invloed op een groot aantal ontwikkelingsvlakken, heeft spelen ook invloed op de bewegingsontwikkeling van een kind. Het is wel zo dat de kinderen eerst een aantal bewegingsvormen moeten aanleren voor dat ze kunnen overgaan tot een bewegingsspel. Een voorbeeld hiervan is touwtje springen waarbij het kind

deze spelvorm eerst onder de knie moet krijgen en op z'n minst geleerd hebben om op en neer te springen.

- *Spelen staat in verband met exploreren, experimenteren en oefenen in bewegingssituaties*

Bewegende kinderen zijn niet telkens aan het spelen. Er bestaan ook andere redenen om te bewegen zoals het exploreren, experimenteren en oefenen. Deze lopen vaak in elkaar over waardoor het moeilijk is om ze te onderscheiden. Het is wel belangrijk om ze te herkennen.

In speelkriebels voor kleuters wordt besloten dat spelen in bewegingsopvoeding een wijze is van bewegend bezig zijn waarbij het kind de kans krijgt om typische speelse ervaringen op te doen, om te leren omgaan met vrijheid en afspraken ten opzichte van anderen en zichzelf, om actief vanuit zijn totale persoon te handelen en om zijn eigen bewegingsmogelijkheden veelzijdig toe te passen.

3.6.2.2 *Bewegingsspel*

Bij de spelvorm 'bewegingsspel' is spelen door te bewegen het eerste spelgedrag dat een kind vertoont. Een baby kijkt bijvoorbeeld graag naar bewegende voorwerpen, ontdekt dat hij/zijn zelf ook eigen voetjes en handjes kan bewegen en verkent zo stilaan zijn omgeving. In het babysalon van IN-Zetje heb ik tijdens mijn observaties ook gemerkt dat baby's de bewegende voorwerpen met hun ogen volgen. Ze reageren daar non-verbaal op door bijvoorbeeld hun hand uit te steken of te brabbelen.

In *speelkriebels voor kleuters* spreekt men over de spelvorm 'bewegingsspel' wanneer een beweging of motorisch bezig zijn zeer sterk aanwezig is. Bij deze spelvorm wordt er een onderscheid gemaakt tussen het vrij spel en een spel met regels en opdrachten.

Eén van de belangrijkste spelvormen bij jonge kinderen is het *bewegingsspel in de vorm van vrij spel* waar een kind met tal van materialen speelt, al dan niet met een volwassene. Het bewegingsspel wordt steeds meer uitgebreid met o.a. fantasie, constructiespelen en wordt versterkt wanneer kleuters allerlei simulerende bewegingsmaterialen worden aangeboden zoals hoepels, ballen en verkleedmateriaal.

Naast deze vrije bewegingsvorm bestaat er ook *de vorm met speelse opdrachten en spelregels*. Kleuters krijgen hier in hun ontwikkeling gaandeweg meer belangstelling voor. Ze beginnen in hun vrij bewegingsspel gebruik te maken van afspraken met andere

kinderen. Deze kleuters hebben nu voldoende bagage om eenvoudige regelspelen uit te voeren. Een dergelijk regelspel is een herhaalbare en vaste vorm van bewegingsspel. Vaak worden deze aangeboden door een volwassene. Sommige kleuters nemen deze later over in hun vrij spel.

3.7 Bewegend taal stimuleren

Bewegen is dus een vorm van spelen waarbij kinderen tal van vaardigheden aanleren. Hierbij stelde ik me de vraag of een tweede taal leren ook tot deze vaardigheden behoort en gestimuleerd kan worden door bewegingsspel? Een deel van het antwoord hierop vond ik bij het onderzoek van Dr. Machteld Verhelst.

3.7.1 Taalstimulering via doe-activiteiten

Het onderzoek van Dr. Machteld Verhelst aangetoond dat al doende taal leren bevorderend is voor de taalontwikkeling bij peuters (Verhelst, GO 2010).

Dr. M. Verhelst werkte mee als promotor aan de 'studieopdracht Kind & Gezin Taalstimulering en meertaligheid bij kinderen van 0 tot 6'. In dit onderzoeksrapport werden bestaande adviezen en informatie over taalstimulering en meertaligheid in de voorschoolse sector gebundeld. Hierbij hanteerde men volgend uitgangspunt:

"Taalstimulering werkt het best als het al doende, natuurlijk, leuk en ongedwongen gebeurt, inspeelt op wat de kinderen zelf aanbrengen en voldoende concreet is, de thuistaal respecteert en rekening houdt met de diversiteit van de kinderen."

Besluit

Tegenwoordig komt meertaligheid steeds vaker voor in onze multiculturele samenleving. Meertaligheid is een eigenschap van onze multiculturele samenleving geworden. Steeds meer kinderen groeien dus op in een meertalige context. Ze leren meerdere talen binnen het gezin of maken kennis met een nieuwe taal in de kinderopvang of op school. Hierbij is het zeer belangrijk dat de meertaligheid niet als een handicap wordt gezien, maar eerder als een troef.

De thema's die besproken zijn in het theoretisch gedeelte geven aan waarom het belangrijk is om spelend te bewegen en taal te stimuleren bij meertalige kinderen. Het begrip meertaligheid, de verschillende fasen en het spelend bewegen en taal stimuleren werden uitgelegd in het theoretisch gedeelte. In het praktisch deel wordt er aan de hand van focusgroepen onderzocht hoe ouders die deelnemen aan de voorschoolse werking, de taaldiversiteit binnen IN-Zetje ervaren. Als bijkomend wordt er ook onderzocht op welke manier de taaldiversiteit op een positieve manier benaderd kan worden en hoe de Nederlandse taal gestimuleerd kan worden binnen de voorschoolse werking.

Praktijk

4. Praktijkgedeelte

Inleiding

In dit praktisch deel omschrijf ik de verschillende stappen die ik doorlopen heb tijdens mijn onderzoek. Ik geef een duidelijk beeld van de onderzoeksmethode en dataverzameling. Vervolgens geef ik de onderzoeksresultaten weer, die ik nadien in de conclusie gebruik om de onderzoeksvragen te beantwoorden.

4.1 Onderzoeksmethode

4.1.1 *Kwalitatief onderzoek*

Mijn onderzoek naar de taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking van IN-Zetje wenst geen statische gegevens te verkrijgen. Om antwoord te vinden op de onderzoeksvragen, wordt er in dit onderzoek gekozen voor een kwalitatieve methode van gegevensverzameling in de vorm van een focusgroep onderzoek. Het is immers de bedoeling zicht te krijgen op de belevingen, ervaringen, gevoelens en ideeën van ouders en medewerkers omtrent de taaldiversiteit binnen IN-Zetje. Om hier een duidelijk zicht op te krijgen, is kwantitatief onderzoek te beknopt. Door het proces binnen een focusgroep is het mogelijk dat ouders en medewerkers elkaar aanvullen en ideeën vormen die in individuele gesprekken of diepte-interviews misschien nooit aan de oppervlakte waren gekomen. Dat is in de context van dit onderzoek een meerwaarde. Bovendien gaat het niet om al te persoonlijke informatie en is dit een geschikt onderwerp om meningen te delen binnen een kleine groep.

4.1.2 *Motivering kwalitatief onderzoek*

Aangezien het bij dit onderzoek niet om het verkrijgen van statische gegevens gaat, heb ik gekozen voor een kwalitatief onderzoek. Kwalitatief onderzoek is interpretatief en subjectief. Bij kwalitatief onderzoek gaat het niet om het in kaart brengen van feiten en cijfers, maar om het verkennen en het inzichtelijk maken van een thema of vraagstuk (Swaen, 2013). Het biedt dus een antwoord op de 'waarom' en 'hoe' vraag. Met dit onderzoek wordt er via kwalitatief onderzoek informatie en ruimere inzichten verkregen. Ouders krijgen dus de mogelijkheid om zo ruim mogelijk in groep hun verhaal te vertellen. Dat is één van de redenen waarom kwalitatief onderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode is.

Daarnaast geeft deze vorm van onderzoek diepgaande informatie door in te gaan op achterliggende motivaties, belevingen, behoeften en wensen van ouders. In tegenstelling tot kwantitatief onderzoek, geeft kwalitatief onderzoek de mogelijkheid om door te vragen op specifieke antwoorden. Met dit onderzoek wou ik te weten komen hoe de ouders die bij de voorschoolse werking komen, de taaldiversiteit binnen IN-Zetje ervaren. Om een idee te hebben van wat hun beleving, hun mening en hun gevoelens zijn bij dit onderwerp, was kwalitatief onderzoek in de vorm van focusgroepen de meest geschikte methode. Er werd aan een aantal geselecteerde moeders gevraagd om van gedachten te wisselen over dit onderwerp. Uit de gesprekken kwamen aanbevelingen naar boven die meegedeeld kunnen worden aan IN-Zetje.

Vervolgens wordt er bij kwalitatief onderzoek gebruik gemaakt van kleine onderzoekseenheden en worden de gegevens niet statistisch geanalyseerd zoals bij kwantitatief onderzoek. Bij kwalitatief onderzoek wordt het onderzoeksmateriaal dat verzameld is, geanalyseerd. Er wordt dus bij kwalitatief onderzoek een beperkte groep respondenten ondervraagd, dus is er geen sprake van cijfermatige gegevens. Een groot voordeel van kwalitatief onderzoek is, dat de resultaten veel informatie kunnen geven die men met kwantitatief onderzoek niet zou achterhalen.

4.1.3 Populatie

De gezinnen die bij IN-Zetje komen, bestaan uit gezinnen met verschillende nationaliteiten. Aangezien ik tijdens de observaties gemerkt heb dat er binnen de voorschoolse werking verschillende talen (Turks, Indonesisch, Albanees, Nederlands en Koerdisch) gesproken worden, heb ik me toegespitst op de voorschoolse werking. Binnen de voorschoolse werking zijn er van het jaar 2016 ongeveer 20 gezinnen die deelnemen aan de voorschoolse werking en die de populatie vormen.

4.1.4 Kwalitatieve steekproef

In een kwalitatieve steekproeftrekking is er een beperkte steekproefomvang. Bij dit onderzoek was de steekproef ook beperkt. Voor de twee focusgroepen heb ik in totaal 14 moeders geselecteerd op basis van hun nationaliteit. In totaal zijn er dus 14 moeders die de steekproef vormen.

4.2 Dataverzameling

Zoals eerder beschreven, werd er geopteerd voor een mondelinge dataverzameling aan de hand van focusgroepen.

Voordat ik met het opstellen van de vragenlijst ben begonnen, heb ik eerst de onderzoekspopulatie afgebakend. Nadien volgde de voorbereiding van de focusgroepen. Eerst en vooral heb ik de informatie verzameld die ik nodig had om een antwoord te geven op de onderzoeksvragen. Van daaruit ben ik begonnen met het opstellen van een vragenlijst. Er werd aan de hand van de literatuurstudie een inventarisatie gemaakt van de vragen. Nadien zijn de vragen die op elkaar leken, samengevoegd. De verschillende vragen werden onderverdeeld in introductie-, transitie-, sleutel- of kernvragen en vragen om af te sluiten. Elke vraag bestond uit verschillende deelvragen.

Sommige ouders hebben een relatief beperkte kennis van het Nederlands, waardoor de vragen opgebouwd zijn uit eenvoudige, Nederlandse zinnen.

De uitvoering van de focusgroepen is zeer succesvol verlopen. Aangezien de ouders bereid waren om deel te nemen aan de groepsgesprekken, is er veel respons gekomen. Het grote voordeel was de toegang tot inzicht in houdingen en meningen van de ouders. Het nadeel was wel dat niet iedereen evenveel aan het woord is gekomen.

Tijdens de focusgroepen heb ik notities genomen om bij het analyseren de resultaten naast elkaar te leggen en te vergelijken.

4.3 Resultaten

4.3.1 Uitgevoerde focusgroepen

Vorbereiding

- **Focusgroep 1 en 2**

Voordat de focusgroepen doorgingen, is er zoals eerder vermeld een voorbereiding aan voorafgegaan. Samen met de stagementor is er een deadline afgesproken waartegen de voorbereiding klaar zou zijn. Er werd eerst één vragenlijst opgesteld om tijdens de twee focusgroepen te gebruiken. De voorbereiding bleef dus hetzelfde voor de twee focusgroepen. Nadien werd de vragenlijst goedgekeurd door de eindwerkbegeleidster en stagementor om over te gaan naar de uitvoering.

Op voorhand (één tot twee weken voordat de focusgroepen doorgingen) werd er al aan verschillende moeders de focusgroepen mondeling aangekondigd, zodat ze op voorhand wisten wat de bedoeling was. Het waren de ouders die deelnamen aan de voorschoolse werking aan wie de focusgroepen aangekondigd werden. De meerderheid van de ouders waren bereid om deel te nemen.

Verloop

- **Focusgroep 1**

De eerste focusgroep vond plaats op vrijdag 15 april tijdens de voorschoolse werking. Er waren zeven moeders aanwezig met hun kinderen. Vijf moeders waren van Turkse afkomst, de andere twee moeders waren een Indische en een Koerdische moeder. De focusgroepen zijn telkens tijdens de werkingen doorgedaan, omdat het anders niet haalbaar was voor de ouders om nog eens zonder kinderen te komen voor de focusgroepen. De focusgroep is begonnen met een korte introductie van het onderwerp en de regels van een focusgroep. Bij de openingsvraag is er aan de moeders gevraagd om de 'talenkaart voor ouders' in te vullen. Nadien werd er een rondje gedaan waarbij ieder om de beurt vertelde welke taal er bijvoorbeeld met de partner, kinderen... werd gesproken. Dit verliep zeer vlot waarbij er zeer snel is overgegaan naar de introductievragen. De introductievragen bestonden uit drie hoofdvragen met enkele bijvragen.

Tabel 1: eerste twee introductievragen

<p>Wat is de gezinstaal thuis?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turkse moeders: <ul style="list-style-type: none"> - Moeder 1: Turks en Nederlands, soms Frans - Moeder 2: Turks en Nederlands - Moeder 3: Turks - Moeder 4: Turks - Moeder 5: Turks • Indische moeder: Indonesisch • Koerdische moeder: Koerdisch, soms Turks
<p>In welke talen spreken jullie tegen het kind bij het samen spelen/verhaaltjes lezen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turkse moeders: <ul style="list-style-type: none"> - Moeder 1: Turks en Nederlands - Moeder 2: Nederlands - Moeder 3: Turks en Nederlands - Moeder 4: Turks - Moeder 5: Turks • Indische moeder: Indonesisch en soms Nederlands • Koerdische moeder: Koerdisch en soms Turks

De introductievragen bestonden uit drie hoofdvragen. De antwoorden op de twee hoofdvragen zijn schematisch weergegeven om aan te geven welke talen precies gesproken worden bij de verschillende gezinnen.

Uit dit beknopte schema blijkt dat de Turkse ouders voornamelijk voor het Turks kiezen als gezinstaal. Bij ouders die goed Nederlands kunnen spreken, dus zowel moeder als vader, is het een combinatie van Turks en Nederlands. Bij de Indische moeder is de gezinstaal Indonesisch en bij de Koerdische moeder een combinatie van Koerdisch en Turks.

Wanneer het over het samen spelen en verhaaltjes voorlezen ging, gaven vier van de zeven ouders aan dat ze zowel hun gezinstaal en Nederlands spreken om hun kind talig te stimuleren. Een Turkse moeder die de Nederlandse taal machtig is, gaf het volgende aan:

“Ik spreek vaak Nederlands met mijn dochter, omdat ze naar school gaat. Ze heeft da nodig en zo kan ze beter Nederlands leren. Met mijn zoontje spreek ik Turks, omdat ik vind da hij

eerst de moedertaal goed moet kunnen. Bij instap in de kleuterklas begin ik Nederlands te spreken met hem. Zo heb ik da ook gedaan bij mijn dochter.”

De Indische moeder die een basis Nederlands kan spreken gaf het volgende aan:

“Ik spreken soms Nederlands met boeken lezen. Mijn man spreken goed Nederlands en lezen boeken. Mijn zoon ook goed begrijpen woordjes.”

Een andere uitspraak van een Turkse moeder die aangaf dat zij enkel Turks spreekt bij het samen spelen/verhaaltjes voorlezen, was het volgende:

“Ik spreek thuis alleen Turks, want mijn dochter gaat toch Nederlands leren op school. Hier (IN-Zetje) leert zij ook Nederlands. Ik vind het moeilijk om thuis Nederlands te praten. Ik praat automatisch Turks. Mijn man praat wel Nederlands met haar.”

Het is dus opvallend dat er een combinatie van twee talen gesproken wordt met het kind wanneer één van de ouders of beiden goed Nederlands kunnen spreken. Er wordt dan meer de nadruk gelegd op het Nederlands, omdat de ouders zelf de Nederlandse taal goed beheersen en spreken.

Voorts gaven alle ouders aan dat ze het zeer belangrijk vinden dat hun kinderen goed Nederlands kunnen begrijpen en spreken. Een aantal moeders gaven aan dat ze samen met hun kind naar de bibliotheek zouden gaan om boeken te lezen wanneer ze de indruk zouden hebben dat hun kind het Nederlands niet goed beheerst. Eén moeder gaf het volgende aan: *“Als mijn kind geen Nederlands kan begrijpen, zou ik aan de kleuterjuf vragen wat ik zou kunnen doen en ik zou proberen om thuis Nederlands te spreken.”*

De organisaties die hierbij een hulp kunnen bieden en die de moeders aangaven, waren vooral IN-Zetje en Kind&Taal. Een Turkse moeder die al in begeleiding zit bij Kind&Taal, zei het volgende:

“Kind en Taal komt op huisbezoek. Ik vind het heel goed da ze komen, want het is een soort van privéles en begeleiding van het kind op verschillende vlakken. Hij leert veel en elke week is er een ander onderwerp. Deze week is praten met het kind het onderwerp.”

Naast Kind en Taal werd ook IN-Zetje aangegeven die een hulp zou kunnen betekenen voor de taalontwikkeling van kinderen. De Indische moeder die al een tijdje naar de voorschoolse werkingen van IN-Zetje komt, haalde het volgende aan:

“Ik komen bij IN-Zetje en H. (zoontje) begrijpen veel woordjes Nederlands.”

Van de bevraagde ouders van deze eerste focusgroep, gaven vrijwel alle moeders aan dat ze aan de voorschoolse werking deelnemen omwille van volgende redenen:

- Kinderen leren omgaan met de andere kinderen,
- Het leren van Nederlands,
- Kinderen worden socialer,
- Andere moeders leren kennen en ervaringen delen,
- Goede voorbereiding van de kinderen op de kleuterklas,
- Doorverwijzing naar andere instanties (indien nodig),
- ...

Deze redenen kwamen vaker terug bij de meeste ouders. De drie redenen die bijna alle ouders aanhaalden waren het leren omgaan met andere kinderen, het leren van de Nederlandse taal en andere moeders leren kennen en ervaringen delen.

Zoals eerder vermeld worden er verschillende talen gesproken binnen IN-Zetje, maar de taal die het meest gesproken wordt, is het Turks. Drie van de vijf bevraagde Turkse moeders gaven tijdens de eerste focusgroep aan dat ze het gewoon zijn om Turks te spreken, ook al zitten er andere mensen bij die geen Turks verstaan. De andere twee moeders zeiden dat er Nederlands gesproken moet worden wanneer er mensen bij zitten die geen Turks verstaan. Ze gaven aan dat het zeer vervelend is voor de moeders en medewerksters die geen Turks verstaan. De Indische moeder was het hier ook mee eens en zei het volgende:

“Ikke nie begrijpen Turks en ik nie fijn vinden als altijd Turks praten.”

De Koerdische moeder gaf aan dat het haar niet stoorde wanneer er Turks wordt gesproken, omdat zij het zelf ook verstaat.

Het feit dat er verschillende talen gesproken worden binnen de voorschoolse werking, ervaren bijna alle bevraagde moeders van deze focusgroep als positief. Ze gaven aan dat ze zelf, maar ook de kinderen kennismaken met andere talen en culturen en dat ze op die manier vertrouwd raken met de verschillende talen die gesproken worden. De taaldiversiteit wordt dus vanuit een positieve invalshoek bekeken.

Het nadeel is volgens de meeste moeders dat het onverstaanbaar is als er een andere taal gesproken wordt dan het Nederlands. De Indische moeder gaf bijvoorbeeld aan dat zij de gesprekken niet kan volgen en niets begrijpt van wat er in het Turks gezegd wordt. Eén van

de ouders was van mening dat er alleen maar Nederlands gesproken moet worden, zodat iedereen die aanwezig is tijdens de werking, kan deelnemen aan de gesprekken.

Om de kinderen met een goede basis Nederlands te laten instappen in de kleuterklas, doet IN-Zetje volgens alle bevraagde moeders al veel. Ze zijn van mening dat de kinderen tijdens de voorschoolse werking op een speelse manier de Nederlandse taal leren. Er werd wel aangegeven dat er eventueel meer taalstimulerende activiteiten voorzien kunnen worden, zoals meer boeken voorlezen en poppenkast spelen.

Als laatste werden aan de moeders twee vragen gesteld. Op de vraag wat ze zouden doen als ze van de kleuterjuf te horen zouden krijgen dat hun kind geen Nederlands begrijpt en niet reageert op wat de kleuterjuf zegt, kreeg ik vaak het volgende antwoord:

“Ik zou proberen om thuis meer Nederlands te praten als ik het zelf ook kan. Naar de bibliotheek kan ik ook gaan om boeken te halen.”

De twee Turkse moeders die thuis zowel het Turks als het Nederlands spreken, gaven tijdens deze focusgroep aan dat hun kind naar hun mening geen moeilijkheden zullen ervaren met het Nederlands. Dat heeft volgens hun te maken met het feit dat ze thuis al veel Nederlandse woorden meekrijgen zoals boekentas, boterhamdoos, koek, jasje aandoen...

Wanneer ze te horen zouden krijgen dat hun kind al een goede basis Nederlands heeft, zouden ze aan de kleuterjuf aangeven dat IN-Zetje een grote rol heeft gespeeld in de taalontwikkeling van hun kind. Ook zouden ze vertellen dat het te maken heeft met het feit dat er thuis vaak Nederlands gesproken werd.

Verloop

• Focusgroep 2

De tweede focusgroep vond plaats met vijf moeders en twee grootmoeders. Er was één moeder van Albanese afkomst, twee Vlaamse moeders, drie moeders van Turkse afkomst en een andere Indische moeder. Ook deze focusgroep is begonnen met een korte introductie van het onderwerp en de regels van een focusgroep. Bij de openingsvraag is er weer aan de moeders gevraagd om de 'talenkaart voor ouders' in te vullen. Nadien werd er weer een rondje gedaan waarbij ieder om de beurt vertelde welke taal er bijvoorbeeld met de partner, kinderen... werd gesproken. In deze groep verliep het niet zo vlot, omwille van het feit dat ik een aantal zaken eerst heb moeten vertalen voor de drie Turkse moeders. Ik wist op voorhand dat deze moeders de Nederlandse taal niet machtig waren, waardoor ik me ook had voorbereid. Na het rondje is er overgegaan naar de introductievragen.

Tabel 2: eerste twee introductievragen

Wat is de gezinstaal thuis?	<ul style="list-style-type: none">• Turkse moeders:<ul style="list-style-type: none">- Moeder 1: Turks- Moeder 2: Turks- Moeder 3: Turks en soms Frans• Indische moeder: Nederlands• Vlaamse moeders<ul style="list-style-type: none">- Moeder 1: Nederlands- Moeder 2: Nederlands• Albanese moeder: Turks (echtgenoot) en Albanees (moeder)
In welke talen spreken jullie tegen het kind bij het samen spelen/verhaaltjes lezen?	<ul style="list-style-type: none">• Turkse moeders:<ul style="list-style-type: none">- Moeder 1: Turks- Moeder 2: Turks- Moeder 3: Turks• Indische moeder: Nederlands• Vlaamse moeders:<ul style="list-style-type: none">- Moeder 1: Nederlands- Moeder 2: Nederlands• Albanese moeder: Turks (echtgenoot) en Albanees + Nederlands (moeder)

In tabel 2 is er een duidelijk verschil te zien met het vorige tabel. Het is duidelijk te merken dat bij de drie Turkse ouders die de Nederlandse taal niet machtig zijn, de gezinstaal enkel Turks is. Bij het overlopen van de 'talenkaart voor ouders' bleek ook dat er enkel Turks wordt gesproken met de partner, kinderen, kleinkinderen, burens... De twee Vlaamse moeders spreken enkel Nederlands als gezinstaal. De Albanese moeder gaf aan dat de gezinstaal zowel Turks als Albanees is.

Bij deze groep is het opvallend dat er bij het samen spelen/verhaaltjes lezen, er vooral gecommuniceerd wordt in de moedertaal (Turks, Nederlands, Albanees). Eén van de Turkse grootmoeders gaf het volgende aan in het Turks (vertaald naar het Nederlands):

“Ik versta wel een beetje Nederlands, maar ik kan niet goed Nederlands spreken. Daarom spreek ik enkel Turks met mijn kleinkind. Mijn dochter kan wel Nederlands spreken en soms spreekt zij Nederlands met mijn kleinkind.”

De andere Turkse moeder en grootmoeder gaven ongeveer hetzelfde aan. Ze voegden er wel aan toe dat ze zelf, maar ook de kinderen via IN-Zetje Nederlands leren. Deze ouders/grootouders vinden het moeilijk om in het Nederlands te communiceren met hun kinderen/kleinkinderen, omdat ze zelf de Nederlandse taal niet goed beheersen. Ze gaven wel aan dat ze het belangrijk vinden dat de kinderen de Nederlandse taal correct leren met weinig fouten.

De Vlaamse ouders gaven ook aan dat ze in het Nederlands communiceren met hun kind, omwille van de moedertaal. Dit wordt als een groot voordeel gezien door de Vlaamse moeders. De kinderen stappen op die manier de kleuterklas in met een goede basis Nederlands. Eén opvallende uitspraak van een Vlaamse moeder was het volgende:

“Ik spreek alleen maar Nederlands met T. (zoontje) en hij begrijpt al veel. Het spreken kan wel beter. Bij IN-Zetje is hij ook vertrouwd geraakt met de andere talen die hier worden gesproken. Da wil natuurlijk nie zeggen da hij geen taalachterstand kan oplopen. Da kan altijd.”

De Indische moeder haalde de adoptie aan als reden om te communiceren in het Nederlands:

“Mijn man is van Spaanse afkomst en we zijn allebei geadopteerd van kleins af aan. We zijn Nederlandstalig opgevoed en ja, daarom spreken wij ook allebei Nederlands thuis.”

Bij de Albanese moeder was er een verschil te merken dan de andere ouders. Deze moeder gaf aan dat zij vooral Albanees spreekt met de kinderen. Haar echtgenoot van Turkse Afkomst spreekt enkel Turks met de kinderen. De focus ligt bij dit gezin vooral op het samen spelen en minder op het voorlezen van verhaaltjes in het Nederlands.

Naast de talen die gesproken worden, werd er zoals bij de eerste focusgroep gevraagd in welke mate de moeders het belangrijk vinden dat hun kind goed Nederlands kan begrijpen/spreken. Vrijwel alle moeders gaven aan dat zij dit zeer belangrijk vinden en bereid zijn het nodige te doen, zodat hun kinderen geen moeilijkheden ervaren bij het instappen in de kleuterklas. De Turkse grootmoeder haalde het volgende aan (vertaald):

“Ik spreek alleen maar Turks met mijn kleinkind en ik merkte dat ze niet veel woordjes begreep in het Nederlands. Daarom ben ik naar IN-Zetje gekomen en nu begrijpt ze meer Nederlands.”

De Albanese moeder gaf ook aan dat ze het belangrijk vindt dat haar kinderen Nederlands kunnen begrijpen. Wanneer ze zou merken dat de kinderen een taalachterstand oplopen, zou ze het niet als een probleem zien. De volgende uitspraak dat ze aanhaalde, was:

“E. (dochtertje) begrijpt Nederlands. Hier (IN-Zetje) leert die ook veel woordjes, ma als die moeite heeft in de kleuterklas is da nie zo erg. Ze leert da wel op school door de andere kinderen.”

Eén van de Vlaamse moeders ging er op in en gaf aan dat ze enorm bezorgd zou zijn als ze zou merken dat haar zoontje moeite heeft met het begrijpen van Nederlands. Ze zei ook het volgende:

“Ik zou da wel erg vinden en het nodige doen om begeleiding te krijgen. Alé ja, ik zou direct hulp zoeken bij bijvoorbeeld Kind&Taal.”

Er kan dus opgemerkt worden dat de meeste ouders hier enorm belang aan hechten, maar dat er een verschil is tussen ouders die meer bezorgd zijn dan anderen als het om de taalontwikkeling van hun kind gaat.

Om een beeld te krijgen van de verschillende redenen waarom ouders deelnemen aan de voorschoolse werking, werd gevraagd naar de redenen. In deze focusgroep kwamen vooral twee redenen naar boven: sociale contacten voor de ouders, kinderen en het leren van Nederlands.

Eén van de Vlaamse moeders haalde het volgende aan:

“T. (zoontje) is enig kind. Ik ga nie werken en door IN-Zetje krijgt hij contact met andere kinderen en euh... ik krijg ook contacten met andere mama's.”

Tegenwoordig hebben veel mensen de neiging om de taaldiversiteit/meertaligheid als een handicap te zien. Zoals het in het theoretisch gedeelte aangehaald is, wordt meertaligheid ook positief benaderd en als een troef gezien. De meeste moeders van de tweede focusgroep, ervaren de taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking als positief. De Turkse moeder gaf aan dat ze het fijn vond dat één medewerker zowel Turks als Nederlands kon spreken. De Turkse medewerkster treed als brugfiguur op wanneer het voor sommige Turkse moeders moeilijk wordt om zich verstaanbaar te maken. Op die manier kunnen ook de moeders die weinig of geen Nederlands spreken zich gehoord voelen volgens de Turkse moeder. Eén van de Vlaamse moeders sprak over het volgende:

“Het feit da er Turks wordt gesproken stoort mij nie. Ik durf te zeggen da ik nie kan meevolgen en ik heb me nooit buitengesloten gevoeld.”

De Albanese moeder gaf ook het volgende aan:

“Ik kan Turks begrijpen en ik spreek wel beetje Turks. Da stoort mij nie da ze hier Turks spreken.”

Het voordeel als er andere talen worden gesproken dan alleen het Nederlands, is volgens de Vlaamse moeders dat er vragen gesteld kunnen worden over de verschillende culturen, zoals de Turkse en Indische cultuur. Zij zijn van mening dat ze hierdoor veel bijleren over andere culturen. Tijdens één van mijn deelnames in de werkingen, heb ik gemerkt dat dit ook effectief gebeurt. De Turkse moeders stelden vragen aan de Indische moeder over de Indische bruiloften en hoe het daar gevierd werd. Op die manier wordt er culturele bagage meegegeven over verschillende culturen.

Het nadeel is volgens alle moeders van de groep dat de andere talen, buiten het Nederlands, niet verstaanbaar zijn. Eén Vlaamse moeder gaf wel aan dat ze het rechtuit durft te zeggen als ze niet kan meevolgen met het gesprek dat gevoerd wordt door de andere moeders.

Voor een goede taalontwikkeling doet IN-Zetje volgens de meeste ouders wat nodig is. De twee Turkse grootmoeders hadden daar niet echt een mening over, maar gingen mee met de meningen van de rest van de groep.

De Albanese en Vlaamse moeders benadrukten sterk dat IN-Zetje een belangrijke rol speelt in de taalontwikkeling van kinderen. Het enige wat volgens hun verbeterd kan worden, is het feit dat er tijdens de werkingen meer boeken voorgelezen kunnen worden.

Als afsluiting werd de vraag gesteld wat de ouders zouden doen in het geval dat ze van de kleuterjuf te horen krijgen dat hun kind geen Nederlands begrijpt. Het was opmerkelijk dat de antwoorden verschillend waren. De Turkse ouder en grootouders gaven aan dat ze niet zouden weten wat ze zouden kunnen doen. Hierbij zijn de Vlaamse ouders er op ingegaan en aangegeven dat ze in de bibliotheek terecht kunnen om boeken te halen en thuis voor te lezen. Zij zijn van mening dat de Turkse ouders op die manier hun Nederlands ook kunnen oefenen, zonder zich te schamen om fouten te maken.

Een uitspraak van een Vlaamse moeder was het volgende:

“Ik denk nie da N. moeite gaat hebben met het begrijpen van Nederlands. Alé, ik lees veel voor en hij begrijpt ook al veel dus da gaat in de kleuterklas geen probleem zijn denk ik.”

Als ze te horen krijgen dat hun kind weinig moeite heeft met de Nederlandse taal, zouden alle moeders fier en blij zijn. Zoals aangehaald bij de eerste focusgroep, zouden ze ook aanhalen dat IN-Zetje daar een belangrijke rol in heeft gespeeld.

4.3.2 Evaluatie focusgroepen

Een focusgroep was voor mij een nieuw concept waarbij het de eerste keer was dat ik een kwalitatief onderzoek heb gevoerd aan de hand van focusgroepen. Het was afwachten hoe de focusgroepen zouden verlopen en hoe de moeders zouden participeren. Ik had niet verwacht dat de meeste antwoorden vaker gingen terugkomen. De meningen van moeders verschilden dus niet veel van elkaar.

Om niets over het hoofd te zien, heb ik van de focusgroepen notities genomen waarop ik tijdens het analyseren van de resultaten kon terugvallen.

Over het algemeen zijn de twee focusgroepen vlot verlopen zonder dat er discussies zijn ontstaan. Iedereen was respectvol ten opzichte van elkaar en toonden ook het nodige begrip. De tweede focusgroep was stressvoller voor mij, omdat ik vaak heb moeten vertalen van het Turks naar het Nederlands en omgekeerd. Ik kan Turks spreken, maar ik heb

ondervonden dat het geen gemakkelijke opgave is. Ik heb vaak naar mijn woorden moeten zoeken, maar uiteindelijk is het toch goed meegevallen.

Naar mijn mening heb ik meer informatie kunnen halen uit de tweede focusgroep, omdat het een gemixte groep was. Normaal gezien was het de bedoeling om drie focusgroepen te organiseren, maar omwille van bepaalde redenen heb ik er twee kunnen uitvoeren. De moeders die naar de voorschoolse werking komen, zijn vaak dezelfde moeders. Om ervoor te zorgen dat niet dezelfde ouders in de focusgroepen zaten, had ik geen andere keuze dan het organiseren van twee focusgroepen in plaats van drie of meer.

De voorschoolse werkingen gaan door op maandag- en vrijdagvoormiddag. De ouders die op maandag en vrijdag komen, zijn telkens verschillend. Ik vond het dus spijtig dat de groepen niet gelijk verdeeld waren, maar ik kon daar zelf weinig aan veranderen. Het merendeel van de ouders die naar de voorschoolse werking komen, zijn Turkse moeders. Het zou beter geweest zijn als er bijvoorbeeld telkens drie Turkse, Indische, Vlaamse en Albanese moeders waren. Op die manier kon ik misschien meer verschillen naast elkaar leggen en vergelijken. Ik ben wel tevreden over de resultaten die ik gekregen heb. Er zijn belevingen en meningen naar boven gekomen, wat ik met deze focusgroepen ook wilde bereiken.

4.4 Conclusies en aanbevelingen

De hoofddoelstelling van dit onderzoek was het nagaan hoe de ouders die deelnemen aan de voorschoolse werking van IN-Zetje omgaan met de taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking. In deze paragraaf zal een antwoord geformuleerd worden op de gestelde onderzoeksvraag met de bijhorende bijvragen.

1. Hoe gaan ouders die deelnemen aan de voorschoolse werking van IN-Zetje om met de taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking?

Uit het onderzoek blijkt dat de meerderheid van de bevroegde ouders de taaldiversiteit als positief ervaren. De resultaten geven aan dat de taaldiversiteit ervoor zorgt dat de kinderen heel wat woorden kunnen oppikken van de verschillende talen. Op die manier raken ze vertrouwd met andere talen en levert het een positieve bijdrage aan de taalgevoeligheid. Een aantal ouders geven zelfs aan dat ze zelf ook andere culturen en gewoontes leren kennen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de taal- en cultuurdiversiteit gewaardeerd wordt.

Over het algemeen voelen de meeste moeders zich goed in de groep, maar er zijn ook enkele moeders die graag willen dat er altijd Nederlands gesproken wordt. Wanneer er bijvoorbeeld te veel Turks gesproken wordt, kunnen de moeders die geen Turks verstaan niet participeren aan de gesprekken. Dat zorgt ervoor dat ze zich afzonderen van de groep en niet deelnemen aan de gesprekken. Tijdens observaties in de voorschoolse werking was het ook duidelijk te merken dat een Indische moeder zich van de groep afzondert, wanneer er bijvoorbeeld enkel Turks wordt gesproken. Het welbevinden van ouders is hierbij dus zeer belangrijk en daar dient er rekening mee gehouden te worden. Medewerksters van IN-Zetje kunnen het aankaarten bij de ouders. Enerzijds kunnen ze meegeven dat ze respect hebben voor de talen die gesproken worden tijdens de voorschoolse werking. Anderzijds kunnen ze aangeven dat er verwacht wordt om Nederlands te spreken. Hoe vaker dit meegedeeld wordt, hoe beter het zal indringen bij de ouders. Het spreken van Nederlands kan er namelijk voor zorgen dat iedereen zich goed voelt in de groep. Daarnaast kan het spreken van Nederlands er ook voor zorgen dat moeders die de Nederlandse taal niet goed beheersen, het spreken kunnen oefenen.

- ***Op welke manier kan de taaldiversiteit op een positieve manier benaderd worden binnen de voorschoolse werking?***

Zowel de ouders als medewerksters van IN-Zetje, komen met verschillende talen en culturen in contact. Het onderzoek heeft aangetoond dat er een aantal zaken zijn waarmee rekening dient gehouden te worden om de taaldiversiteit op een positieve manier te benaderen. Eerst en vooral is het belangrijk dat de ouders niet het gevoel krijgen dat ze verplicht worden om Nederlands te spreken. Verplichten is dus zeker niet de manier om op een positieve manier om te gaan met de taaldiversiteit. Een positieve houding ten opzichte van ieders thuistaal is dus zeker een must. Het zorgt voor meer vertrouwen en waardering. Zoals eerder vermeld, is het wel belangrijk dat er aan de ouders meegedeeld wordt dat er van hen verwacht wordt om naast de andere talen die gesproken worden, ook Nederlands te spreken.

Bovendien kunnen onderstaande tips een hulpmiddel zijn om de verschillende talen die gesproken worden, te waarderen:

- Zorgen voor meertalige materialen zoals Turkse, Indische, Albanese... prentenboeken;
- Tijdens de voorschoolse werkingen gebruikmaken van meertalige cd's en eventueel ouders aanmoedigen om cd's mee te brengen waarop andere talen te horen zijn;

- Medewerksters een vorming laten volgen over het omgaan met taaldiversiteit;
 - Welkomstbordjes in verschillende talen uithangen;
 - ...
- ***Hoe kan de Nederlandse taal gestimuleerd worden binnen de voorschoolse werking van IN-Zetje?***

De Nederlandse taal binnen de voorschoolse werking kan gestimuleerd worden door meer taalstimulerende activiteiten te voorzien voor ouders en kinderen. Er zijn veel peuters van de voorschoolse werkingen die een andere taal vaardig zijn. Een taalklasje oprichten kan een mogelijk alternatief zijn om de Nederlandse taal te stimuleren. Zoals ouders ook aangaven kan er tijdens de voorschoolse werking meer ingezet worden op het voorlezen van boeken en het spelen van poppenkast. Op dit moment is er een voorleesuur, maar volgens de meeste ouders kan het nog meer gebeuren.

In het theoretisch gedeelte van deze bachelorproef werd het belang van bewegend taal stimuleren toegelicht.

Tijdens de focusgroepen gaven de ouders ook aan dat de kinderen op een speelse manier de Nederlandse taal leren binnen de voorschoolse werking. Het zing- en dansuur is daar een voorbeeld van. Ze zijn van mening dat IN-Zetje op vlak van taal activiteiten voorzien, maar dat er eventueel nog meer gefocust kan worden op de taalontwikkeling van kinderen. Zo ervaren ze bij het instappen in de kleuterschool weinig moeilijkheden met de Nederlandse taal.

Door het uitvoeren van dit onderzoek heb ik ondervonden dat de meeste ouders als eerste taal hun moedertaal kiezen om te communiceren met hun kind. In het theoretisch gedeelte kwam het ook vaak naar voren dat het belangrijk is voor de kinderen om eerst de moedertaal goed te beheersen voordat ze een tweede taal kunnen leren. Ouders die ervoor kiezen om hun kinderen meertalig op te voeden, zijn vaak ouders die zelf twee of meerdere talen goed beheersen. Bij ouders die bijvoorbeeld de Nederlandse taal niet machtig zijn, is het de moedertaal die met het kind gesproken wordt. Kortom: de keuze om meertalig op te voeden, hangt vooral af van het taalniveau van de ouders.

Voor verder onderzoek zou ik aanbevelen om na te gaan in hoeverre de ouders informatie wensen omtrent de meertaligheid. Dit stukje heb ik namelijk gemist bij het analyseren van de resultaten.

Besluit

In deze bachelorproef stond de interesse in de taaldiversiteit binnen de voorschoolse werking van IN-Zetje centraal. In het praktisch gedeelte werd er aan de hand van focusgroepen, ouders die deelnemen aan de voorschoolse werking bevroegd. Het onderzoek heeft een aantal zaken zichtbaar gemaakt. Uit het onderzoek blijkt dat de taaldiversiteit niet door elke ouder als negatief gezien wordt. Uit de onderzoeksresultaten kan er afgeleid worden dat de meerderheid van de ouders die deelnemen aan de voorschoolse werking, de taaldiversiteit positief ervaren. Ze vinden het zelfs leerrijk voor hun kinderen, maar ook voor hun zelf. Taaldiversiteit kan dus positief zijn voor iedereen.

De taaldiversiteit kan op een positieve manier benaderd worden op de volgende manier: een rijke interactie opzetten die de Nederlandse taalontwikkeling stimuleert, maar die ook ruimte laat om naast het Nederlands de eigen taal van de kinderen te ontwikkelen.

Naast het positief benaderen van de taaldiversiteit, is het ook belangrijk om de Nederlandse taal te stimuleren binnen de voorschoolse werking. Nederlands blijft de eerste en de gemeenschappelijke taal die de medewerkers van IN-Zetje gebruiken in hun communicatie met de kinderen en ouders.

Kritische reflectie

5. Kritische reflectie

Gedurende een aantal maanden heb ik stage gelopen binnen IN-Zetje. Tijdens deze periode heb ik ook mijn bachelorproef geschreven. In dit deel werp ik een kritische blik op het doorlopen proces, het uiteindelijk product en mijn persoonlijke ervaringen.

5.1 Doorlopen proces

Mijn bachelorproef kende een moeizame start. Het zoeken naar een concreet onderwerp was niet eenvoudig. Mijn takenpakket op stage was in het begin niet duidelijk waardoor ik het moeilijk had om een concreet onderwerp te vinden en nadien af te bakenen. Het was dus een enorme zoektocht voor mij om een onderwerp te vinden.

Na een aantal weken observeren van de werkingen ben ik toch uitgekomen op dit onderwerp. De opmerkingen van de medewerkers hebben er ook voor gezorgd dat ik ben beginnen na te denken. Bij aanvang van mijn stage kreeg ik tijdens informele gesprekken met de medewerkers vaak te horen dat zij het moeilijk vonden om met de taaldiversiteit binnen IN-Zetje om te gaan. De talen die gesproken werden zoals het Turks, Indonesisch, Albanees... waren niet verstaanbaar voor hun. Van daaruit ben ik tot het idee gekomen om een onderzoek te voeren naar de taaldiversiteit binnen IN-Zetje en welk effect dat heeft op de ouders en de kinderen.

Ook de uitwerking van mijn bachelorproef zelf verliep niet zoals ik het wou. Aangezien ik in het begin lang heb moeten nadenken om een geschikt onderwerp te vinden, heb ik mij niet helemaal aan de vooropgestelde tijdsplanning kunnen houden. Bovendien hebben externe omstandigheden ervoor zorgt dat ik een aantal onderdelen op een korte tijd heb moeten uitwerken. Ik ben daarom mijn stagementor zeer dankbaar dat ze de tijd genomen heeft om mijn onderdelen na te lezen en waar nodig te verbeteren.

Tijdens de voorbereidingen van de focusgroepen merkte ik dat ik er weinig moeite mee had om een vragenlijst op te stellen voor het groepsgesprek. Het was de eerste keer dat ik een focusgroep heb uitgevoerd en naar mijn mening is het succesvol afgelopen. Iets wat ik niet zo gemakkelijk vond, is het feit dat ik enkele keren de vragen naar het Turks heb moeten vertalen voor moeders die de Nederlandse taal niet machtig waren. De andere moeders hadden daar geen bezwaar tegen, wat ik enorm apprecieerde. Ik heb tijdens de drie focusgroepen voldoende informatie meegekregen die ik in mijn onderzoek kon verwerken.

Het uitschrijven van mijn bachelorproef verliep ook vlot. Ik merkte wel dat bij het uitschrijven van de literatuurstudie mijn hoofddoel enkele keren uit het oog ben verloren waardoor ik regelmatig delen tekst heb moeten schrappen of herschrijven om op die manier de essentie van mijn bachelorproef duidelijker te kunnen weergeven. Toen ik voor mezelf had uitgemaakt welke richting ik uit wilde, verliep het uitschrijven vlotter.

5.2 Uiteindelijk product

5.2.1 Theoretisch deel

Voor het theoretisch deel heb ik een literatuuronderzoek gevoerd. Ik heb verschillende bronnen geraadpleegd waardoor ik ook veel informatie heb gekregen. Het nadeel was wel dat ik weinig artikelen heb gevonden omtrent de omgang met de meertaligheid binnen voorschoolse voorzieningen, wat ik toch wel spijtig vond. Als ik daar meer informatie over had, kon ik het aftoetsen in de praktijk en een vergelijking maken met mijn onderzoek.

5.2.2 Praktisch deel

Door de drie focusgroepen die ik heb uitgevoerd, ben ik tot verschillende aanbevelingen en tips gekomen voor de medewerksters van IN-Zetje. Ik ben van mening dat je veel meer informatie krijgt door een groepsgesprek, omdat de deelnemers elkaar beïnvloeden en een meer open gesprek op gang komt. Wat ik wel gemerkt heb, is het feit dat sommige moeders soms sociaal wenselijke antwoorden gaven. Dat was volgens mij het nadeel van de focusgroepen en daar was ik me er op voorhand ook bewust van. Toch heb veel bruikbare informatie meegekregen die relevant waren voor mijn onderzoek.

Bij het verwerken van mijn verkregen data heb ik een link gezien met het literatuuronderzoek. De ouders gaven regelmatig aan dat ze van mening zijn dat hun kinderen op een speelse manier de taal leren.

Iets wat ik zeer spijtig vond bij het uitvoeren van de focusgroepen, is het feit dat tijdens de verschillende focusgroepen een heterogeen groep bij elkaar brengen niet mogelijk was. De meerderheid van de moeders waren van Turkse origine. Ik heb er wel voor gezorgd dat er verscheidenheid was in de groepen. Eén groep bestond bijvoorbeeld uit een aantal Turkse moeders, een Indische moeder en twee Vlaamse moeders. Het zou dus beter geweest zijn als de groep heterogeen was met meer nationaliteiten. Op die manier zou er ook meer sprake zijn van meerdere verschillende talen.

5.3 Persoonlijke ervaringen

Mijn kennis over de ontwikkeling van kinderen, meer bepaald de taalontwikkeling van kinderen, was erg gering. Ik zag mijn stage en het schrijven van mijn bachelorproef eerder als een uitdaging. Ik ben blij dat ik deze uitdaging aangegaan ben. Om mijn kennis omtrent de taalontwikkeling van kinderen te verbreden, ben ik zo vlug mogelijk gestart met de literatuurstudie. Bovendien kon ik steeds met allerlei vragen terecht bij mijn collega's.

Doorheen mijn stage en het schrijven van deze bachelorproef ben ik gegroeid als persoon. Zowel mijn sterke als zwakke punten zijn naar voren gekomen. Dit zal wellicht een zekere meerwaarde bieden bij het uitoefenen van het beroep als maatschappelijk assistente.

Mijn sterke punten zijn mijn doorzettingsvermogen en leergierigheid. Tijdens het proces van het schrijven zijn deze twee punten sterk tot uiting gekomen. Mijn doorzettingsvermogen heeft ervoor gezorgd dat ik me, ondanks bepaalde omstandigheden, toch ben blijven inzetten. Mijn leergierigheid zorgde ervoor dat mijn geringe kennis over de taalontwikkeling van kinderen zeer snel veranderde. Ik ben verschillende bronnen gaan raadplegen om mij te verdiepen in het onderwerp.

Wanneer ik aan mijn bachelorproef werkte, moest het vooruit gaan. Hierdoor werd de druk nog hoger en dit bracht een aantal stresssituaties met zich mee. Uiteindelijk ben ik er toch in geslaagd om door te zetten en het af te ronden.

Mijn praktijklector en stagementor hebben een belangrijke rol gespeeld bij het schrijven van mijn bachelorproef. Ze stonden altijd voor me klaar om tips te geven. Bovendien heeft mijn praktijklector me goed op weg geholpen wanneer ik soms de draad kwijt was. Zowel de praktijklector als de stagementor hebben de verschillende delen nagelezen en de nodige feedback gegeven. Daarnaast ben ik zeer tevreden over de medewerking van de ouders en medewerkers van IN-Zetje. Ze waren enthousiast over mijn onderzoek en bereid om deel te nemen aan de focusgroepen.

Bij de focusgroep ben ik op een werkpunt gestoten wat ik zeker en vast meeneem als ik het werkveld instap. Het afblokken van de gesprekken was voor mij een moeilijke opdracht wanneer de deelnemers te ver afweken van de gestelde vragen. Ik kan hier zeker nog verbeterpunten in aanbrengen.

Uiteindelijk ben ik tevreden met de weg die ik heb afgelegd. Ik ben van mening dat ik door deze stage goed voorbereid ben op de arbeidsmarkt. Met vallen en opstaan heb ik geleerd dat het niet altijd even gemakkelijk is, maar ik voel me klaar om in het werkveld te stappen.

Bibliografie

- Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek!* Noordhoff Uitgevers.
- Florquin, V. (sd).
- Florquin, V., & Bertrands, E. (Acco 1995). *Speelkriebels voor kleuters*. 111-116. Leuven.
- IN-Z vzw. (2011). *Huishoudhulp*. Opgehaald van http://www.in-z.be/nl/home/huishoudhulp_11.aspx
- IN-Z vzw. (2011). *Persoonlijke assistentie*. Opgehaald van http://www.in-z.be/nl/home/persoonlijke-assistentie_17.aspx
- IN-Z vzw. (2011). *Poetshulp*. Opgehaald van http://www.in-z.be/nl/home/poetshulp_10.aspx
- IN-Z vzw. (2011). *Seniorenoppas*. Opgehaald van http://www.in-z.be/nl/home/seniorenoppas_12.aspx
- Kind & Gezin. (sd). *Meertaligheid: fasen*. Opgeroepen op Maart 17, 2016, van <http://www.kindengezin.be>
- Kind en Taal. (2016). *Kind en Taal* vzw. Opgehaald van <http://www.kindentaal.be/>
- Kind&Gezin. (sd). *Visietekst taalstimulering en meertaligheid*, 8. Opgeroepen op 2016
- Kind&Gezin. (sd). *Fasen*. Opgeroepen op Maart 17, 2016, van Kind&Gezin: <http://www.kindengezin.be/ontwikkeling/taal-en-communicatie/meertaligheid/fasen/>
- Kind&Gezin. (sd). *Het belang van taal*. Opgeroepen op Maart 12, 2016, van <http://www.kindengezin.be>
- Kind&Gezin. (sd). *Spelen*. Opgeroepen op Maart 17, 2016, van Kind&Gezin: <http://www.kindengezin.be>
- Kinderrechten - Artikel 29*. (sd). Opgeroepen op Maart 15, 2016, van Kinderrechtencollectie: <http://www.kinderrechtencollectie.nl>
- Meertaligheid als meerwaarde*. (sd). Opgeroepen op Maart 15, 2016, van <http://www.meertaligheid.be/voorenbuitenschools/faq/?term=10>
- Moons, C., & Loman, J. (2011, September). *Tatertaal: een methodiek voor taalstimulering bij baby's en peuters*.
- Orioni, M. (2015). *Meertalig opvoeden*. Gennep B.V., Uitgeverij Van.
- Preventieve gezinsondersteuning en brede school. (2015). *IN-Zetje & IN-Zetje Brede School even voorstellen*, 6-8.
- Sociale economie. (sd). Opgehaald van Vlaanderen is duurzaam ondernemen: <http://www.socialeconomie.be/lokale-diensteneconomie>
- Swaen, B. (2013). Opgeroepen op maart 2016, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/kwalitatief-vs-kwantitatief-onderzoek/>
- Taalforum-Wat is het probleem?* (2000-2016). Opgeroepen op Maart 2016, 2016, van Taalunieversum: <http://www.taalunieversum.org>

- VERDRAG van 20 november 1989 inzake de Rechten van het Kind, Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties* . (sd). Opgeroepen op Maart 14, 2016, van <http://www.kinderrechten.be>
- Verhelst, M. (2010, November). Van Vipbaby tot veelzijdige inventieve peuter. *Inspelen op talige talenten van jonge kinderen*, 24. Brussel.
- Verhelst, M. (GO 2010). Inspelen op talige talenten bij jonge kinderen. Peuters prikkelen en al doende taal leren: taalstimulering via doe-activiteiten. *Van Vipbaby tot veelzijdige inventieve peuter*, 23-27. Brussel.
- Voorschoolse werking - oudersalons. (2014).
- vzw IN-Z. (2011). *Over ons*. Opgehaald van http://www.in-z.be/nl/over-ons_2.aspx

Bijlagen

Bijlage 1: talenkaart voor ouders

Deze talen spreek ik

Talen (t) kaart
voor ouders

met mijn kinderen

met mijn familie

met mijn partner

met mijn burens

Bijlage 2: vragenlijst focusgroep voorschoolse werking IN-Zetje

Introductie:

- Welkom
- Een introductie van het onderwerp
- De regels van een focusgroep

Openingsvraag: de ouders vullen eerst het folder 'Talenkaart voor ouders' in en nadien wordt er een rondje gedaan waarbij iedereen om de beurt moet antwoorden. (hier gaat het dus nog niet over meningen)

Introductievragen:

- Wat is de gezinstaal thuis? (bijvoorbeeld de taal die wordt gesproken als iedereen aan tafel zit)
- In welke talen spreken jullie tegen het kind bij het samen spelen/verhaaltjes lezen?
- In welke mate vinden jullie het belangrijk dat jullie kind goed Nederlands kan begrijpen/spreken?
 - Wat zouden jullie doen als jullie kind weinig Nederlands kan begrijpen bij het instappen in de kleuterklas?
 - Wie/wat zou jullie hierbij kunnen helpen? Bv.: kind & gezin, kind en taal...
 - Welke informatie/hulp zouden jullie dan wensen?

Transitievragen:

- Wat zijn voor jullie belangrijke redenen om deel te nemen aan de voorschoolse werking?
- Binnen IN-Zetje worden er verschillende talen gesproken, zoals Nederlands, Turks, Indisch...
Hoe ervaren jullie de taaldiversiteit/meertaligheid binnen de voorschoolse werking?

Sleutel- of kernvragen:

- Welke voordelen zijn er volgens jullie als er binnen IN-Zetje (voorschoolse werking) andere talen worden gesproken dan alleen het Nederlands?

- Welke nadelen zijn er volgens jullie als er bijvoorbeeld vaak Turks wordt gesproken?
- Wat zou IN-Zetje op vlak van taal kunnen doen zodat de kinderen met een goede basis Nederlands instappen in de kleuterklas?

Afsluiting:

- Stel dat je kind is ingestapt in de kleuterklas. Op een dag krijg je van de kleuterjuf te horen dat je kind geen Nederlands begrijpt en niet reageert op wat de kleuterjuf zegt. Wat zou je dan doen?
- Stel dat je kind is ingestapt in de kleuterklas. Op een dag krijg je van de kleuterjuf te horen dat je kind al een goed basis Nederlands heeft. Hoe zou je hierop reageren?

Samenvatting en conclusie

- Hebben we iets niet gevraagd vandaag of willen jullie iets toevoegen?

(Leeg blad)

(Onbedrukte kaft)